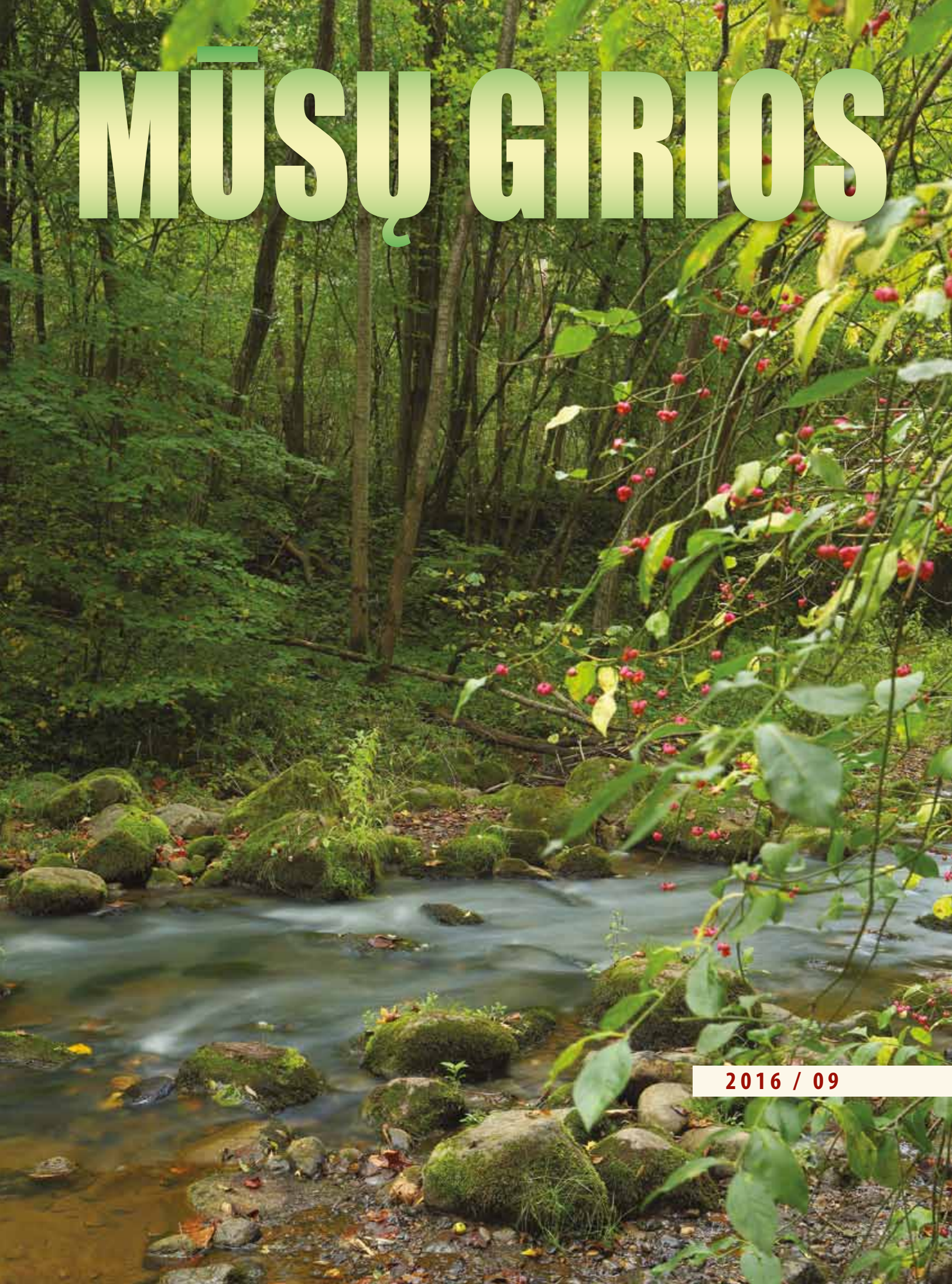

MŪSŲ GIRIOS

2016 / 09

Valtra – patikimas partneris miške

Kaina
nuo **53.000** EUR

3
METAL
GARANTIJA
ARBA
3000
VAL.

- Variklis AGCO Power (Sisu) – 111 AG
- 24+24 pavaros
- Metalinis degalų bakas
- Priekinio tilto diferencinio blokadavimas
- Hidraulinio siurblio našumas 90 l/min
- Oro kondicionierius
- Miško padangos 20.8R38+16.9R28 NOKIAN

KRONOS 140 4WDM

Hidrauliniai manipulatoriai:

- Maksimalus strėlės ilgis – iki 10 m
- Keliamoji galia prie 4 m ilgio strėlės – iki 1,5 t
- 0,26 m² rastų griebtuvai

Kronos medienos ištraukimo priekabos:

- Keliamoji galia – 14 t
- Mechaniškai varoma
- Stūmimo jėga – 75 kN
- Y tipo sukabinimas su traktoriaus galiniu tiltu
- Padangos 710/40R22.5 NOKIAN

SUOKONE

**Augmenijos
smulkintuvai**

nuo
13.000
EUR

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SĄJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2016 m. rugsėjis Nr. 9 (821)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“
Vytėnų g. 50-312,
03229 Vilnius
Tel./faks. 8 5 2752047
El. paštas info@musu-girios.lt
www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897
PVM mokėtojo kodas LT 253028917
A/S LT887044060001501044
AB SEB bankas

REDAKCIJINĖ KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),
Marius Aleinikovas,
Marijonas Bernotavičius,
Raimondas Juzikis,
Antanas Kilčauskas,
Andrius Kuliešis,
Eglė Mankevičienė,
Rimantas Prūsaitis,
Edvardas Riepšas,
Albinas Tebėra,
Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius
Rimondas Vasiliauskas
tel./faks. 8 5 2752047,
mob. tel. 8 687 10616;
el. paštas rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius
Vadovas Trepėnaitis
tel. 8 5 2752047,
mob. tel. 8 687 10614;
el. paštas vadovas.t@musu-girios.lt

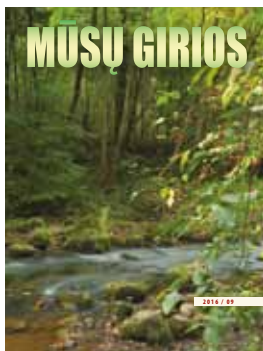
Dizainerė – maketuotoja
Jūratė Kemeklytė Bagdonienė

Spausdino AB „Spauda“
Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius
www.spauda.com

Tiražas 2000 egz.
Kaina 3,10 €
su nuolaida 2,05 €

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine
Editor-in-chief R. Vasiliauskas
Vytėnų 50-312, LT-03229 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė
ne visada sutampa.
Už reklamos turinį redakcija neatsako.
„Mūsų giriose“ išspausdinti straipsniai
ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką
redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.
Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turinys

Kronika	4
Aktualijos	6
Profesinę dieną minėjome Liškiavoje	6
Tarpžinybinė prevencinė priemonė „Mediena 2016“	9
Miškininkystė	10
LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus organizuotos diskusijos „Miškininkystės mokslo sąsajos su praktine miškininkyste“ siūlymai	10
A. AUČINA, J. DANUSEVIČIUS, E. RIEPŠAS, M. RUDAWSKA.	
Ar pakankamai įvertinome aplinkos sąlygų įvairovę, optimizuojant miškų urėdijų medelynus?	10
R. ZIZAS, V. BALIUCKAS, P. KURLAVIČIUS, T. BARYSAS.	
Natūralių priešų poveikio kurtinių (<i>Tetrao urogallus</i>) dėtimis tyrimas	12
G. ADAMONYTĖ, J. MOTIEJŪNAITĖ. Gleivūnai – nepažįstami miško gyventojai	16
Istorija	19
J. ŠEPETIENĖ. Prisimenant doc. dr. Praną Džiaukštą	19
V. BRUKAS. Biurokratizmas miškų ūkio valdyme	20
Urėdijose	26
V. BUDRIKIENĖ. Jaunimas į kolektyvą įnešė entuziazmo ir gyvybingumo	26
V. ŠMIGELSKAS. Rokiškį ir Anykščius jungia meilė gamtai ir istorijai	28
V. KUNGYS. Apie suomiškas <i>Masser žergles BT Caliper mem</i>	30
Profsąjungų veikla	32
Esame permainingų išvakarėse	32
N. MARCINKIČIUS. Lietuvos medkirčiai pasaulyje – vėl septyniolikti	33
A. GARBAČIAUSKAS. „Forest sport 2016“ varžybose Latvijoje	34
Medžioklė	36
L. BALČIAUSKAS, L. BALČIAUSKIENĖ, M. KAZLAUSKAS.	
Ką apie stumbrus mano gyvenantieji šalia laisvos jų bandos?	36
G. SABILINKIENĖ, K. ŠIMKEVIČIUS, A. KIBIŠA. Kokia stumbrų ateitis Lietuvoje?	37
Miškas ir visuomenė	39
Laisvą minutę	40
Išėję negrįžti	41
Datos	42
Naujos pareigos	42

Rugsėjo 2 d. ASU Miškų ir ekologijos fakultete surengtas buvusio ilgamečio LŽŪA Miškų ūkio fakulteto dekanas doc. Prano Džiaukšto gimimo 90-ųjų metinių proga **išleistos prisiminimų knygos „Docentas P. Džiaukštas – mūsų dekanas“** pristatymas universiteto bendruomenei ir šalies miškininkams. Jo atminimui pasodinti vardiniai ažuolaičiai ASU skverelyje ir Kėdainių rajone (plačiau – 19 p.)

Rugsėjo 2 d. generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis lankėsi Alytaus miškų urėdijoje ir pristatė kolektyvui naują miškų urėdą Šarūną Antanevičių. Jis čia yra dirbęs Dušnionių, Kalesnykų girininkijų girininku, nuo 2004 m. – miškų urėdo pavaduotoju medienos ruošai ir prekybai, nuo 2013 m. iki šiol dirbo vyriausioju inžinieriumi.

Rugsėjo 4-9 d. Kauno rajono Raudondvario gimnazijos Kulautuvos skyriaus dvi moksleivės dalyvavo Rusijos federacijoje, Peterhofe vykusiame **XIII-ame tarptautiniame konkurse „Tiriamieji darbai miške“** (plačiau – 39 p.).

Rugsėjo 7 d. Kauno r., ASU vykusiame tarptautinėje konferencijoje **„Klimato kaita – iššūkis ar galimybė žemės ūkiui?“** svarstyta, kaip žemės ir miškų ūkis gali prisidėti prie klimato kaitos mažinimo ir gauti iš to naudos. Pranešimus skaitė mokslininkai, Europos Parlamento nariai, ekspertai pristatė su kokiais iššūkiais susiduria žemės ūkis dėl klimato pokyčių, taip pat pateikė įžvalgas kaip besikeičiantis klimatas gali padėti žemės ir miškų ūkiui klestėti.

Rugsėjo 8-11 d. Lenkijoje vyko **XXXII-asis pasaulio medkirčių čempionatas** (plačiau – 33 p.).

Rugsėjo 8 d. generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis su aplinkos viceministru Linu Jonausku lankėsi Valkininkų miškų urėdijoje. Svečiai domėjosi darbo sąlygomis girininkijose, koks dėmesys skiriamas administracinių pastatų ir aplinkos sutvarkymui.

Rugsėjo 12-16 d. Miškų institute lankėsi grupė mokslininkų ir doktorantų iš Čekijos, Brno miesto Mendelio universiteto Miško apsaugos ir medžioklėtyros skyriaus, kurie atvyko į Lietuvą medžioklėtyros mokslinei stažuotei pagal Miškų instituto Mokslo ir mokomosios veiklos programą mokslo ir mokymo medžioklės plotų vienetu, esančiame Telšių miškų urėdijos Platelių girininkijoje. Stažuotės metu svečiai taip pat lankėsi Dubravos EMM urėdijos Vaišvydavo girininkijos miškuose, kur susipažino su

vykdoma miškininkavimo ir medžiojamųjų gyvūnų vietinių populiacijų valdymo veikla.

Miškų instituto surengtame seminare stažuotojai skaitė pranešimus apie Čekijos medžiojamuosius gyvūnus, jų populiacijų reguliavimą ir poveikį miškui, lankėsi demonstracinėse bebravietėse.

Rugsėjo 12-15 d. Miškų instituto Ekologijos skyriaus jaunesnioji mokslo darbuotoja Valda Araminienė dalyvavo **Rumunijoje, Brašove vykusiuose mokymuose „12th UNECE/ICP – Expert Panel Meeting and Ozone Inter calibration Course“.** Kartu su 22 miškų tyrimų srities specialistais iš Rumunijos, Italijos, Prancūzijos, Šveicarijos, Slovėnijos, Latvijos ir Bulgarijos ji mokėsi atpažinti ozono sukeltų lapų pažeidimų simptomus, lauko praktikos metu atliko savarankiškas užduotis.

Rugsėjo 13 d. LR Seimas po svarstymo pritarė **Saugomų teritorijų įstatymo pataisų projektui Nr. XII P-3923 (2),** kuriuo siekiama tobulinti veiklos saugomose teritorijose reglamentavimą, jų apsaugos ir tvarkymo valdymą.

Rugsėjo 13-15 d. Miškų instituto vyriausiasis mokslo darbuotojas dr. Kęstutis Armolaitis dalyvavo **Šiaurės šalių miškų tyrimo komiteto (SNS – Nordic Forest Research Cooperation Comitee) pasitarime „Forest, Forestry and Water Network Workshop“,** kuris vyko Švedijoje, Odalgårdene.

Rugsėjo 13 d. Tauragės miškų urėdijoje vyko **seminaras „Miško atkūrimas Lc augavietėse ir miško žėlinių apsauga“,** kuriame dalyvavę specialistai supažindinti su naujausiomis želdinių ir žėlinių apsaugos priemonėmis bei želdinių mišrinimo ypatumais Lc augavietėse. UAB „Vikersas“ direktorius Kęstutis Tamošaitis pristatė „WAM extra“, o UAB „Parkų technika“ atstovas Dainius Jonyla – „Trico“ repelentus, skirtus spygliuočių ir lapuočių apsaugai nuo laukinių gyvūnų daromos žalos.

Rugsėjo 13-14 d. KMAI kolegijoje vyko **sporto renginiai, skirti Miškininko dienai paminėti.**

Rugsėjo 14-16 d. Kroatijoje, Zagrebe vyko **Jungtinių tautų ekonomines komisijas Europai (UNECE/FAO) Darnaus miškų ūkio monitoringo ekspertų grupės ketvirtasis (24) susitikimas.** Jame aptarta Europos miškų būklė pagal 2015 m. atliktą miškų apskaitą, pristatyta Europos miškų programa, rengiantis Ministrų konferencijai Europos miškams išsaugoti (planuojama 2020 m. Slovakijoje), taip pat aptartas Jungtinių

tautų ekonominės komisijos Europai (UNECE/FAO) Darnaus miškų ūkio monitoringo ekspertų grupės ateinančių metų veiklos planas. Iš Lietuvos šiame susitikime dalyvavo VMT Miško naudojimo ir statistikos skyriaus vyriausiasis specialistas prof. Andrius Kuliešis, kuris skaitė pranešimą „Prieaugio įvertinimo tobulinimas vykdant Europos miško išteklį apskaitas“. Susitikimo dalyviai išvykoje susipažino su Kroatijos saugomomis teritorijomis, daugiatisliu miško naudojimu, valstybine sklypine miškų inventurizacija, kurios metu taikomi gana intensyviūs (5 proc.) atrankiniai matavimai. Su visa susitikimo medžiaga galima susipažinti UNECE tinklalapyje <http://www.unece.org/index.php?id=42845#/>.

Rugsėjo 14 d. Valstybinės miškų tarnybos Nacionalinės miškų inventurizacijos skyriaus vyriausioji specialistė Vaiva Kazanavičiūtė dalyvavo **Europos Tarybos Aplinkos darbo grupės posėdyje,** kuriame buvo pristatyti pasiūlymo dėl naujo pastangų pasidalijimo reglamento ir žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (LULUCF) sektoriaus įtraukimo į 2030 m. ES Klimato ir energetikos tikslų vykdymą poveikio vertinimai.

Rugsėjo 15 d. Minske, pažymint Miškininko profesinę dieną, organizuota mokslinė-praktinė konferencija **„Patirtis valdant miškų ūkį Baltarusijoje ir kaimyninėse šalyse, perspektyvos bendrai įveikiant dabarties globalius iššūkius“,** į kurią buvo pakviesti miškų ūkį valdančių institucijų, mokslo įstaigų atstovai iš Armėnijos, Čekijos, Kazachstano, Lenkijos, Lietuvos, Rusijos, Suomijos ir Ukrainos. LR Aplinkos ministerijos pavedimu šiame renginyje dalyvavo Valstybinės miškų tarnybos darbuotojai – direktoriaus pavaduotojas Albertas Kasperavičius, Nacionalinės miškų inventurizacijos skyriaus vedėjas Gintaras Kulbokas, Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas Virgilijus Vasiliauskas. Mūsų miškininkų delegacija konferencijoje informavo apie Lietuvos miškus, pasidalino šalies miškų tvarkymo patirtimi, atsakė į konferencijos dalyvių klausimus.

Rugsėjo 19-23 d. organizuotas trylikos miškų urėdijų (Anykščių, Dubravos, Panevėžio, Kaišiadorių, Nemenčinės, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Kretingos, Trakų) miškų urėdams ir medelynų viršininkams išvažiuojamasis kvalifikacijos kėlimo seminaras miško sodmenų auginimo klausimais į Lenkijos ir Vokietijos miško medelynus. Dalyvauti šiame seminare išvykoje taip pat buvo pakviesti Aplinkos ministerijos Miškų departamento, Valstybinės

miškų tarnybos, Generalinės miškų urėdijos, Miškų instituto, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto šios srities specialistai.

Rugsėjo 20 d. Telšių miškų urėdijos Ubiškės girininkijos „Žvėrinčiuje“ atidarytas naujasis stumbrynas ir pažymėtas „Žvėrinčiaus“ veiklos dvidešimtmetis. Renginyje dalyvavo aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas, generalinis miškų urėdas Rimantas Prūsaitis, LMS prezidentas prof. Edmundas Bartkevičius, Telšių rajono savivaldybės vadovai, miškų urėdijos miškininkai, jų globjami jaunieji miško bičiuliai, gausus žiniasklaidos būrys. Pagerbti prie šio gamtosauginio ir švietėjiško objekto kūrimo labiausiai prisidėję miškininkai.

Rugsėjo 28 d. Generalinėje miškų urėdijoje lankėsi svečiai iš Olandijos, kurie pristatė investicijų galimybę Lietuvoje, įdiegiant torifikavimo (drėgmės pašalinimo iš biomasės) technologijas antrosios kartos biokuro gamybos srityje. Susitikime dalyvavo Pasaulio biomasės energetikos asociacijos prezidentas Remigijus Lapinskas, asociacijos „Litbioma“ direktorė Vilma Gaubytė, Nyderlandų karalystės ambasados atstovė Milda Savickaitė, svečiai iš Olandijos. Lietuvos valstybinių miškų valdymo sistema, prekybos mediena tvarka ir biokuro žaliavos ištekliai apžvelgė generalinio miškų urėdo pavaduotojas dr. Valdas Vaičiūnas. Svečiai pristatė savo patirtį diegiant naujas technologijas ir investicijų galimybes.

Susitikime įvardinta, kad investicijos į torifikavimo technologijas užtikrintų kokybišką ir aplinkai draugišką biokuro bei energijos gamybą, o tuo pačiu padidintų menkavertės rinkos požiūriu medienos perdirbimo galimybes ir jos paklausą.

➤ Generalinės miškų urėdijos Vidaus kontrolės ir prevencijos skyrius pradėjo vykdyti 2016 m. veiklos plane numatytus valstybinių miškų statuso apsaugos kontrolės miškų urėdijose patikrinimus. Teisinis valstybinių miškų registravimas yra prioritetinis miškų urėdijų uždavinys užtikrinant valstybinių miškų statuso apsaugą.

Pirmasis patikrinimas atliktas Panevėžio miškų urėdijoje, vienoje iš didžiausių valstybinių miškų plotą patikėjimo teise valdančių valstybės įmonių. 2016 m. rugpjūčio 1 d. duomenimis, 95 proc. šios miškų urėdijos pa-

tikėjimo teise valdomų miškų ploto buvo įregistruoti Nekilnojamojo turto kadastrės miškų urėdijos vardu. Patikrinimo metu kreiptas dėmesys valstybinės reikšmės miškų teisinio registravimo organizavimui, kadastrinių matavimų darbų vykdymui, panaudojus miškų urėdijų lėšas.

Vykdam 2016 m. veiklos planą, patikrinimus numatyta vykdyti mažiausiai Nekilnojamojo turto kadastrės valstybinių miškų įregistravusiose Ignalinos, Utenos, Šalčininkų, Pakruojo, Veisiejų miškų urėdijose.

➤ GMU duomenimis, rugpjūčio mėn. vidutinė apvaliosios medienos kaina Lietuvos rinkoje padidėjo 1 Eur/m³, tačiau pirkėjų pradelsti įsiskolinimai už įsigytą medieną vėl prilygo buvusiems gegužės mėnesį. Liepą parduotas 270 tūkst. m³ apvaliosios medienos ir 12 tūkst. m³ kirtimo atliekų kiekis teigiamai pakoregavo medienos kainą, tačiau pradelsti klientų įsiskolinimai už parduotą apvaliąją medieną 2016 m. rugpjūčio 1 d., lyginat su šių metų pradžia, padidėjo 84 proc. (nuo 700,4 tūkst. Eur iki 1291,1 tūkst. Eur), o lyginant su 2016 m. liepos 1 d. duomenimis – per mėnesį padidėjo 66 proc. (nuo 776,3 tūkst. Eur iki 1291,1 tūkst. Eur).

Daugiausiai (per 70 tūkst. Eur) pradelstų įsiskolinimų už parduotą apvaliąją medieną turėjo medienos pirkėjai Varėnos, Šalčininkų, Veisiejų ir Trakų miškų urėdijoms, o Kupiškio, Pakruojo, Tytuvėnų, Utenos, Zarasų miškų urėdijose nesiekė nei 10 tūkst. eurų. Tarp didžiausių skolininkų išlieka UAB „Juodeliai“ ir UAB „GKF“.

➤ Įvertinta miškų urėdijų pateikta informacija apie privalomo miško kelių remonto eigą, kuri miškų urėdijose pagal atliktų darbų apimtį ženkliai skiriasi. Apie 15 miškų urėdijų miško kelių remonto darbus jau baigė, dar 18 miškų urėdijų buvo atlikę daugiau nei pusę suplanuotų darbų, o 9 miškų urėdijų (Jurbarko, Kupiškio, Mažeikių, Radviliškio, Rokiškio, Šalčininkų, Ukmergės, Valkininkų ir Vilniaus) miško kelių remonto darbai užsitęsė. Valkininkų ir Vilniaus miškų urėdijos rugsėjo mėnesį dar tik planavo pasirašyti sutartis su miško kelių remonto paslaugas teikiančiais rangovais.

➤ Rugsėjo mėnesį 17 miškų urėdijų miškininkai, prižiūrintys profesionaliosios medžioklės plotus, surengė visuomenei **unikalų koncertą „Elnių vestuvių serekadą“**: du rugsėjo vakarus kvietė norinčiuosius pasiklausyti natūralių elnių vestuvių garsų.

➤ Valstybinė miškų tarnyba parengė Kaišiadorių r. savivaldybės valstybinės reikšmės miškų plotų schemos pakeitimo projektą, kurio viešas projekto svarstymas vyks **spalio 7 d.** rajono savivaldybėje.

➤ **Spalio 14 d.** LAMMC Miškų institute posėdžių salėje LAMMC doktorantė VALDA ARAMINIENĖ gins biomedicinos mokslų srities ekologijos ir aplinkotyros mokslo krypties daktaro disertaciją **„Beržų būklės ir augimo dėsningumai dabartinėmis ir modeliuoto klimato sąlygomis“**.

Suteiktos kvalifikacinės girininkų klasės

Aplinkos ministro K. Trečioko 2016 m. rugsėjo 13 d. įsakymu Nr. D1-615 suteikta **pirma kvalifikacinė girininko klasė** šiems miškų urėdijų girininkams:

Virginijui Jančauskui – Šilutės miškų urėdijos Norkaičių girininkijos, **Ričardui Mieliauskui** – Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkijos, **Artūrai Pavalkiui** – Druskininkų miškų urėdijos Latežerio girininkijos, **Žydrūnui Samoškai** – Tauragės miškų urėdijos Pagramančio girininkijos girininkui.

Generalinio miškų urėdo dr. Rimanto Prūsaičio 2016 m. rugsėjo 12 d. įsakymu Nr. 1B-269 įsakymu suteikta **antra kvalifikacinė girininko klasė** šiems miškų urėdijų girininkams:

Laimiui Dabrilai – Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos Višakio Rūdos girininkijos, **Kornelijui Indrašiui** – Vilniaus miškų urėdijos Kalvelių girininkijos, **Vytui Jaskėlevičiui** – Veisiejų miškų urėdijos Stalų girininkijos, **Robertui Šiugždai** – Raseinių miškų urėdijos Šimkaičių girininkijos, **Alvydui Tamošaičiui** – Raseinių miškų urėdijos Vadžgirio girininkijos, **Vilmantui Tūbai** – Švenčionėlių miškų urėdijos Labanoro girininkijos girininkui.

Skaitytojų dėmesui!

Pasikeitė VšĮ „Mūsų girios“ adresas.
Dabar mus rasite:
Vytėnio g. 50-312, 03229 Vilnius

Šventei pasirinkta Liškiavos dominikonų vienuolyno XVII a. architektūrinio ansamblio aplinka

Miškininkai ir jų svečiai

Profesinę dieną minėjome

Rugsėjo 16-ąją, penktadienį, po darbų miškininkai iš miškų urėdijų, įstaigų bei privačių miškų sektoriaus atstovai rinkosi šalia Druskininkų esantį Liškiavos dominikonų vienuolyno XVII a. architektūrinio ansamblio erdvę kiemą kartu paminėti Miškininko dieną, pagerbti labiau pasižymėjusius darbuos kolegas bei miško savininkus – pavyzdinčiai tvarkomos privačios miško valdos šiuo metų konkurso laimėtojus. Pasveikinti miškininkus su profesine švente atvyko svečių iš LR Seimo, Vyriausybės, kitų institucijų.

Miškininkų smagiam pabendravimui jaučioje aplinkoje gamta nepašyktėjo vasariškos šilumos ir giedros, nuotaką kėlė iš Kauno atvykę jauni „Božolė“ choristai su vadovu, „Rondo“ grupės lyderiu Aleksandru Ivanausku.

Tradiciškai profesinės dienos minėjimą pradėjęs Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas prof. Edmundas Bartkevičius įžanginėje kalboje pasveikino visus susirinkusios miškininkų bendruomenės grandis, kurių kiekvienos svarbus indėlis patikėtame darbo bare. Jis pasidžiaugė, kad čia regi kartu ir valstybinius, ir privačius miškus tvarkančius specialistus, vadovus, mokslo darbuotojus, privačių miškų savininkus, garbius veteranus ir šalies miškams neabejingus politikus. „Profesinė diena yra graži proga visiems susiburti į darnią visumą“, – reziūmavo LMS prezidentas.

LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto padėkomis pagerbti miškininkai su komiteto nariais

Pasveikinti miškininkus atvyko beveik visos miškų ūkio reikalus kuruojantis LR Seimo Aplinkos apsaugos komitetas (pirmininkas Algimantas Salamakinas, pirmininko pavaduotojas Paulius Saudargas, nariai – Aurelija Stancikienė, Vidas Mikalauskas, Gintautas Mikolaitis, Darius Ulickas). Pasisakę komiteto nariai nešykštėjo pagiriamųjų žodžių šalies miškų tvarkytojams.

LR Seimo Aplinkos apsaugos komitetas pirmininkas Algimantas Salamakinas pareiškė padėkas:

Generalinės miškų urėdijos Informacinių technologijų skyriaus vyriausiajam specialistui Justinui Jasinskui, Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus Utenos teritorinio poskyrio vedėjui Petriui Galgavičiui, Šakių miškų urėdijos vyriausiajam inžinieriui Gintarui Bacevičiui, Radviliškio miškų urėdijos medelyno viršininkui Dainiui Dapkui, Rietavo miškų urėdijos Kaltinienų girininkijos girininkui Egidijui Budvyčiui, Tauragės miškų urėdijos vyriausiojo buhalterio pavaduotojui Džeraldui Šimkūniui.

LR Seimo narys miškininkas Kazys Grybauskas perdavė **LR Seimo pirmininkės Loretos Graužinienės sveikinimą ir įteikė jos pareiškė padėkas:**

Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentui prof. Edmundui Bartkevičiui, buvusiam ilgamečiui Kauno miškų ir aplinkos inžine-

Kolegiškas pabendravimas: iš kairės – LR Seimo narys K. Grybauskas, generalinis miškų urėdas dr. R. Prūsaitis, LMS prezidentas prof. E. Bartkevičius

rijos kolegijos direktoriui dr. Albinui Tebėrai, Kėdainių miškų urėdai Juozui Girinui.

Ministro pirmininko Algirdo Butkevičiaus patarėja aplinkos apsaugai Jūratė Juozaitienė pasakyme pašmaikštavo: „Kai kas sako, kad miškininkai yra klanas, bet aš didžiuojuosi šiuo klanu...“ Ji įteikė **Ministro Pirmininko Algirdo Butkevičiaus padėkas:**

LMA akademikui, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miško biologijos ir miškininkystės instituto prof. Dariui Danusevičiui, Šilutės miškų urėdijos vyriausiajam miškininkui Viktorui Aužbikavičiui, Raseinių miškų urėdi-

Įteikus Ministro pirmininko A. Butkevičiaus padėkas (antra iš kairės – premjero patarėja aplinkos apsaugai J. Juozaitienė)

Pagerbtieji aplinkos ministro K. Trečioko padėkomis

Miškininkai, paskatinti generalinio miškų urėdo R. Prūsaičio padėkomis

Liškiavoje

LR Seimo pirmininkės L. Grauzininės padėka paskatintas buvęs ilgametis KMAI kolegijos direktorius dr. A. Tebėra

LR Seimo narys miškininkas K. Grybauskas įteikia LR Seimo pirmininkės L. Grauzininės padėką LMS prezidentui prof. E. Bartkevičiui

jos Pikčiūnų girininkijos girininkui Albertui Tolevičiui.

Į šventinę sceną išėjęs aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas pasidžiaugė, kad mato tokį gausų būrį atvykusių švęsti uniformuotų vyrų ir moterų, palikusių miškuos savo kasdienius rūpesčius, sėkmes ir nesėkmes. Linkėdamas visiems geros šventinės vakaronės po barokinio ansamblio skliautais, ministras irgi pajuokavo, kad darbštų žmogų galima atpažinti ir baliuje: jis ir dirba, ir švenčia „iš dūšios“...

Aplinkos ministras Kęstutis Trečiokas paskatino padėkomis:

Sveikina miškų institucijų vadovai ir atstovai

Aplinkos ministerijos Miškų departamento darbuotojus – Miškotvarkos ir miško išteklų skyriaus vyriausiąjį specialistę Adą Tebėrienę, Miškininkystės skyriaus vyriausiąjį specialistą Zbigneiv Glazko, Valstybinės miškų tarnybos darbuotojus – Miškų kadastro skyriaus vedėją Ričardą Beniušį, Bendrųjų reikalų skyriaus vedėją Daivą Brazauskienę, Nacionalinės miškų inventorizacijos skyriaus vyriausiąjį specialistą Modestą Mačiulskį, Valstybinio miškotvarkos instituto GIS ir kartografijos skyriaus vyriausiąjį specialistą Aloyzą Saulių Urbą, Biržų miškų urėdijos miško naudojimo inžinierę Danutę Mus-

teikienę, Jurbarko miškų urėdijos Pašvenčio girininkijos eigulį Andrių Čeponą.

Generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis taip pat nebuvo nusiteikęs ilgoms šventinėms kalboms, gamybinių rodiklių ir skaičių vardijimui. Padėkojęs kolegoms už profesionalumą, už pastangas atsakingai ir ūkiškai tvarkytis, jis kvietė ir toliau dirbti Lietuvai, šalies miškams, Lietuvos žmonėms; būti tvirtais ažuolais, kad jokie rūpesčiai nenustelbtų meilės miškui; kad miškams būtų grąžinama tai, kas kasmet iš jų paimama.

Generalinis miškų urėdas dr. Rimantas Prūsaitis įteikė padėkas:

Šalčininkų miškų urėdijos vyriausiajam inžinieriui Gediminui Česnulevičiui, Valkininkų miškų urėdijos miško želdinimo ir miško apsaugos inžinieriui Nerijui Ruoškai, Vilniaus miškų urėdijos medelyno viršininkei Redai Konstantinavičienei, Prienų miškų urėdijos personalo inspektoriui Kastyčiui Tarasevičiui, Švenčionėlių miškų urėdijos prekybos vadybininkui Gintarui Lisauskui, Trakų miškų urėdijos Paluknio girininkijos girininko pavaduotojui Boleslovui Davidavičiui, Joniškio miškų urėdijos Skaistgirio girininkijos girininko pavaduotojui Laimonui Marijauskui.

Su profesine švente pasveikinti kolegas kilo į sceną ir kitų miškų institucijų vadovai – Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktoriaus pareigas einantis dr. Nerijus Kupstaitis, Miškų instituto direktorius dr. Marius Aleinikovas, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof. Edmundas Bartkevičius, KMAI kolegijos naujasis direktorius dr. Vaidotas Lygis, Valstybinio miškotvarkos

Miško savininkai, apdovanoti už skatintinas miškininkystės iniciatyvas

Bendrauja į šventę atvykę valstybiniai miškininkai ir miško savininkai

Jurbarkiečiai su buvusiu miškų urėdijos vadovu J. Platūkiu (antras iš dešinės)

Kandidatuojantys į Seimą miškininkai J. Urbanavičius ir K. Grybauskas šventėje su Ukmergės miškų urėdu V. Kraujaliu (centre)

instituto direktoriaus pavaduotojas Marius Lynikas, Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus vedėjas Artūras Balčius.

Pasisakyme dr. N. Kupstaitis linkėjo kolegoms drąsos XXI-jame amžiuje pribrendusioms permainoms, asmeninio žingeidumo ir pozityvumo. Dinamiškas laikmetis miškų sektoriui kelia naujų iššūkių ir kartu teikia naujų galimybių. Ekonominis miškų ūkio gyvybingumas, konkurencingumas ir efektyvesnis valdymas – neišvengiamas miškininkų bendruomenės diskusijų objektas.

ASU MEF dekanas prof. E. Bartkevičius išskirtinai padėkojo miškų urėdijų miškininkams, visuomeniškai kuruojantiems jaunųjų miško bičiulių veiklą, kurią svarba reikėtų prilyginti privalomiesiems miško darbams.

KMAI kolegijos direktorius dr. V. Lygis linkėjo miškininkams vienybės bendruose

darbuose ir sprendimuose bei būti pavyzdžiu jaunajai kartai saugant gamtą, puoselėjant miškus.

Kaip visuomet šmaikštaus žodžio nestokojantis Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus vedėjas Artūras Balčius palinkėjo miškininkams ir miškų savininkams neprarasti noro dirbti, kad ir kokios sąlygos spautų: orai, valdžia ar kiti negalavimai... Jis patikino, kad VMT ir jos kontrolierių korpusas yra pasiryžę ir toliau padėti miškininkams ir miškų savininkams tvarkingai atkurti miškus, juos saugoti ir racionaliai naudoti.

Šiemet pirmą kartą iki Miškininko dienos apibendrinti Aplinkos ministerijos ir LMSA organizuojamo kasmetinio konkurso „Pavyzdingai tvarkoma privati miško valda 2016“ rezultatai ir nustatyti prizinių vietų

laimėtojai. Pažymėta, kad net ketvirtadalis šiųmečiame konkurse dalyvavusių miško savininkų patys pasisiūlė jame dalyvauti, kvietė komisiją įvertintų jų miškininkavimo darbus. Tai džiugina, kad konkursas netapo formaliu valdišku renginiu. Kasmet konkursuose dalyvauja ir nemažai miškininkų – miško savininkų, kurie tampa pavyzdžiu privačios miškininkystės praktikams.

2016 m. konkurse buvo įvertintos 28 miško valdos. Geriausiai ir pavyzdingiausiai tvarkoma miško valda šalies mastu šiemet Šalčininkų rajone pripažinta miškininkui – miško savininkui Algirdui Gustui, II vieta įvertintas Varėnos rajone miškininko Kęstučio Karlono trišlas, III vieta skirta Rokiškio rajone Valės Nagelienės 58 ha miško valdai, kurią jai gerai tvarkyti padeda sūnus miškininkas Raimundas. Konkurso laureatai paskatinti Aplinkos ministerijos vertingais prizais ir diplomais bei LMSA padėkomis, medaliais.

Konkurso komisija taip pat nusprendė 5 miško savininkus apdovanoti už skatintinas miškininkystės iniciatyvas. Už pavyzdingai atliktus miško ugdymo kirtimus apdovanotas raseiniškis miško savininkas Artūras Alekna, už savanorišką pagrindinių neplnyųjų miško kirtimų vykdymą vietoj galimų pagrindinių plynyų – telšietis miško savininkas Romualdas Brasas, už pavyzdingą miško atkūrimą, miško apsaugą ir priežiūrą – šilalietė miško savininkė Gitana Tarvydaitė, už pavyzdingą miško infrastruktūros įrengimą – biržietis miško savininkas Viktoras Rinkevičius, o už racionalų miško kirtimo atliekų panaudojimą biokurui – rokiškėnas miško savininkas Raimundas Nagelė.

Po minėjimo miškininkams koncertavo dainininkė Inga Valinskienė su grupe „Vairas“. Nuskambėjus „Božolė“ choro įrašytai miškininkų himnu tapusiai dainai „Žemėj Lietuvos ažuolai žaliuos“, šventinė vakarėnė tęsėsi iki sutemos. Sutemus nuo Nemuno pakrantės į padangę šovė įvairiaspalviai šventiniai fejerverkai, nušviesdami Liškiavos apylinkes.

MG inf.

Konkurso nugalėtojas šalčininkietis miškininkas A. Gustas su žmona

Konkurse antrąją vietą įvertinta miškininko K. Karlono (stovi centre) miško valda

Tarpžinybinė prevencinė priemonė „Mediena 2016“

Siekiant užtikrinti visų nuosavybės formų miškų apsaugą ir užkardyti nelegaliai iškirstos medienos pardavimą, Generalinės miškų urėdijos Mobiliosios miško kontrolės grupės pareigūnai, pasitelkę miškų urėdijų darbuotojus, kartu su Valstybinės mokesčių inspekcijos, Valstybinės transporto inspekcijos ir Muitinės departamento pareigūnais rugsėjo 22-24 d. šalyje vykdė prevencinę priemonę „Mediena 2016“.

Priemonės „Mediena 2016“ metu apsilankyta 27 lentpjūvėse, kuriose tikrintas į lentpjūves atvežtos medienos įsigijimo dokumentų išrašymo teisingumas, jos kiekio bei kokybės atitikimas faktiniams likučiams. Kadangi daugelyje aplankytų lentpjūvių mediena sandėliuojama chaotiškai, tikrintojams prireikė nemažai laiko kol sumatavo beveik 27 tūkst. m³ sortimentų. Nustatyta viena nedeklaruota lentpjūvės veiklos vykdymo vieta, kitoje rasti 2 nelegalūs darbuotojai. Nustatyti apvaliosios medienos bei medienos atraizų tūrio trūkumai, taip pat apvaliosios medienos apskaitos trūkumai (nepildomas medienos apskaitos žurnalas; neišrašyti kasos pajamų ir išlaidų orderiai; nepildoma kasos knyga; nepasirašyti kasos dokumentai; trūkstant kasoje pinigų, perkama už direktoriaus pinigus, kurie neužpajamuojami įmonės kasoje) bei įmonių vidaus tvarkos pažeidimai.

Antrąją priemonės „Mediena 2016“ dieną Generalinės miškų urėdijos Mobiliosios

miško kontrolės grupės, miškų urėdijų ir Valstybinės transporto inspekcijos ir Muitinės departamento pareigūnai tikrino medieną vežantį transportą.

Vieno sustabdyto medienvežio automobilio vairuotojas atsisakė važiuoti ant svarstyklių, todėl nebuvo galimybės nustatyti tikslaus medienos krovinio svorio. Jis buvo paskaičiuotas ir transporto junginio bendroji masė siekė 55,21 t. Patikrinus minėto vairuotojo transporto priemonės dokumentus, nustatyti daugiau nei 25 pažeidimai (sunkiasvorio krovinio vežimas neturint leidimo, nustatyti darbo ir poilsio režimo pažeidimai, teisėtų inspekcijos pareigūnų reikalavimų nevykdymas ir kt.). Todėl vairuotojui surašytas Administracinių teisės pažeidimų (toliau – ATP) protokolai. Kitas medienvežio automobilio vairuotojas ant paruoštų svėrimui svarstyklių nevažiavo, teigdamas, kad transporto priemonė nebeužsiveda dėl galimo gedimo. Patikrinus minėto vairuotojo do-

kumentus, nustatyti 29 pažeidimai. Jam irgi surašytas ATP protokolai. Kitiems medienos vežėjams už nustatytus įvairius pažeidimus (medienos gabenimo lapo neturėjimas ir kt.) taip pat surašyti ATP protokolai.

Trečiąją prevencinės priemonės dieną pareigūnai miškuose inspektavo, ar nevykdomi savavališki kirtimai, kita nelegali veikla. Nustatyta neteisėtų miško kirtimų, išvirtusių medžių savavališkų pasisavinimo atvejų, savavališkai eksploatuojamas žvyro karjeras, taip pat išaiškintas statybinių atliekų į miškus vežėjas.

Šią priemonę vykdę pareigūnai be medienos apskaitos ir kitų su mediena susijusių pažeidimų taip pat aptiko gamtos teršėjų srutomis, išaiškino atvejų, kuomet medžiotojų būreliai nesilaikė teisės aktų nustatytų reikalavimų ir pašarus žvėrimis buvo išpylę ant žemės.

Generalinės miškų urėdijos vadovybės teigimu, tokio pobūdžio akcijos bus vykdomos dažniau. Pastebėjus įtartinais ar eismo taisyklėmis draudžiamais maršrutais judančius ar vizualiai virš leistino krovinio aukščio medienos pakrautus ir ją gabenančius medienvežius bei vykdomą kitą nelegalią veiklą miškuose, būtina informuoti Generalinę miškų urėdiją elektroniniu paštu info@gmu.lt arba jos Miško resursų ir prekybos mediena skyriaus Mobiliosios miško kontrolės grupės specialistus.

GMU inf.

Lietuvos mokslų akademijoje

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus organizuotos diskusijos „Miškininkystės mokslo sąsajos su praktine miškininkyste“ siūlymai

Lietuvos mokslų akademijoje šių metų gegužės 13 d. vykusioje diskusijoje „Miškininkystės mokslo sąsajos su praktine miškininkyste“ buvo aptarti miškotyros mokslinių tyrimų prioritetai ir jų taikymas praktinėje miškininkystėje bei miškininkystės mokslo naujovių diegimo skatinimas miškų ūkyje. Miškotyros krypties mokslininkai yra paskelbę nemažai vertingų ir praktiniu požiūriu svarbių tyrimų rezultatų, bet dėl mokslo leidiniams keliamų reikalavimų jie yra fundamentinio pobūdžio ir publikuojami anglų kalba. Vis labiau stiprėja atotrūkis tarp miškininkystės mokslo ir praktinio miškininkavimo. Tai yra neigiamas reiškinys, žinant apie klimato kaitos keliamus iššūkius miškų ekosistemoms.

Apibendrinus diskusijos metu išsakytas nuomones, LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius teikia tokius siūlymus:

1. Iš miškų ūkio bendrųjų reikmių programos (toliau MŪBRP) lėšų numatyti ne mažesnę kaip 5 proc. dydžio miškotyros krypties mokslinių tyrimų finansavimą;

2. Aktualių mokslinių tematikų atrinkimui atkurti MŪBRP ekspertų komisiją, kuri išanalizuotų miškų urėdijų, Aplinkos ministerijos įstaigų bei miškotyros ir aplinkotyros mokslinių institucijų pateiktus mokslinių tyrimų siūlymus, atrinktų aktualias tyrimų tematikas, išnagrinėtų darbų trukmę ir lėšų poreikį, bei teiktų konkursiniam finansavimui;

3. Miškotyroje reikšmingą multidisciplininę kompetenciją yra sukaukusios tik miškotyros krypties tyrimus vykdančios mokslo ir studijų institucijos, gebančios sistemiškai moksliniais metodais spręsti problemas. MŪBRP lėšos moksliniams tyrimams bus panaudotos efektyviai miškų ūkui, jei juos vykdys tik kompetentingos miškotyros krypties mokslo ir studijų institucijos. Esant poreikiui, siūlome sudaryti mokslinių institucijų, AM Miškų departamento ir Generalinės urėdijos konsorciumą (Vokietijos pavyzdys);

4. Efektyvesniam mokslinių pasiekimų diegimui bei praktinės miškininkystės darbuotojų supažindinimui su mokslinių tyrimų rezultatais siūlome sukurti mokslinių-praktinių seminarų tinklą, kurio tikslas būtų pristatyti mokslines naujoves ir tyrimų rezultatus. Šių seminarų rengimas ir vedimas finansuotinas iš MŪBRP lėšų;

5. Siūlome drąsiau išbandyti ir plačiau diegti moksliniais tyrimais pagrįstas naujoves miškų ūkyje, kaip, pavyzdžiui, miško sodinamosios medžiagos kilmės kontrolės pagal DNR sistema, miškų genetinis monitoringas, efektyvesnės selekcijos programos įdiegimas, sodmenų su apribota šaknų sistema naudojimas, kirtimo amžiaus optimizavimas ir kt.;

6. Dėl besikeičiančios aplinkos atsirandančių iššūkių miškų ūkyje (nauji kenkėjai, ligos, invazinių rūšių plitimas, biotechnologijos, distanciniai metodai, ekosistemų paslaugos, išmanioji miškininkystė) dabartinis miškininkas susiduria su būtinybe gebėti kompleksškai spręsti problemas. Todėl reikalinga didesnė investicija į universitetinį miškininkų mokymą.

Siūlome Generalinei miškų urėdijai pagal poreikius įkurti specializuotas auditorijas-laboratorijas mokslo ir universitetinio lygmens mokymo institucijose.

Prof. DARIUS DANUSEVIČIUS
LMA Žemės ir miškų mokslų skyriaus
Miškininkystės mokslų sekcijos pirmininkas

Šiaulių miškų urėdijos Vainagių medelyne

Renigiant miškų ūkio plėtros strategijas, programas bei praktines rekomendacijas, miško medelynų išdėstymą šalyje, būtina tarp agrotechninių bei ekonominių faktorių atsižvelgti ir į Lietuvos miško gamtinį bei kilmų (populiacijų) rajonavimą, kurių geomorfologinė situacija ir ekologinės sąlygos (klimatas, dirvožemiai su jiems būdingomis savybėmis bei mikroorganizmų įvairove, taip pat augalų bendrijomis) žymiai skiriasi. Augimo sąlygų „medelynas – želdavietė“ atitikimo įvertinimas – vienas iš ekologinės miškininkystės mokslo ir praktikos pagrindų. Dar žymusis smėlynų želdintojas Marijonas Daujotas pastebėjo, kad tos pačios kilmės miško sodmenys, išauginti Juodkrantės daigyne, geriau išsilaiko ir auga Neringoje, negu atvežti iš Kretingos miškų urėdijos Darbėnų daigyno.

Generalinės miškų urėdijos sudaryta Valstybinių miško medelynų vertinimo komisija naudojo 9 kriterijų vertinimo metodiką, apimančią faktinę miško sodmenų kokybę, taikomas technologijas, dirvožemių tinkamumą įvairių medžių rūšių sodmenims auginti. Bet nebuvo pakankamai atsižvelgta į Lietuvos miško gamtinio rajonavimo reikalavimus. Pavyzdžiui, siūloma naikinti Varėnos, Valkininkų ir Druskininkų medelynus, bene labiausiai reprezentuojančius Pietų Lietuvos gamtinio regiono pietryčių – Dzūkų ir Sūduvos aukštumų kalvotą su įvairiais dirvožemiais gamtinį parajonį, ypač jo Pietryčių lygumos pušynų ir Pietryčių aukštumų – lygumų pušų-eglių ir lapuočių rajonų miškus. Manome, kad bent vienas iš siūlomų naikinti minėtų medelynų turėtų likti. Mūsų ir kitų mokslininkų (dr. A. Malinauskas) vertinimais galėtų būti modernizuotas, auginantis ir konteinerizuotus sodmenis Varėnos miškų urėdijos medelynas. Vertėtų peržiūrėti ir kitų regionų bazinių medelynų plėtros pagrįstumą. Tam pasitarnautų vieša specialistų diskusija.

Pažangios miškininkystės šalyse yra sudarytas miško gamtinis ir sėklinis (kilmų) rajonavimas. Pavyzdžiui, Vokietijoje nurodyta kiekvienos populiacijos galimi konkretūs sėklų perkėlimo rajonai ir miško želdintojas žino iš kur gali atsivežti sodmenų.

Tuo pačiu norėtume atkreipti dėmesį, kad miškininkystės praktikoje išryškėjo mikroorganizmų, o ypač grybų sąveika su miško medžių rūšimis, tai užtikrina miško ekosistemos tvarumą ir stabilumą. Reikšmingas grybų vaidmuo pasireiškia negyvos organinės medžiagos skaidymu ir anglies atsargų kaupimu dirvožemyje bei abipusiai

Ar pakankamai įvertinome aplinkos sąlygų įvairovę, optimizuojant miškų urėdijų medelynus?

Dr. ALGIS AUČINA, doc. JULIUS DANUSEVIČIUS, prof. EDVARDAS RIEPŠAS, prof. MARIA RUDAWSKA

naudingos simbiozės su augalais sudarymu. Užmegzti tamprūs (simbiotiniai) ir abipusiai naudingi (mutualistiniai) santykiai, įvardyti kaip mikorizė, padidina paviršinių šaknų imlumą ir palengvina augalo apsirūpinimą maisto medžiagomis bei vandeniu; grybienos viduje išsiskyrę antibiotikai, hormonai ir vitaminai padidina augalų atsparumą ligų sukėlėjams ir aplinkos stresams (aukštomis temperatūroms, persodinimui, dirvožemio užterštumui); išlaiko dirvožemio struktūrą ir miško mitybinę grandinę; užtikrina spartesnę miško ekosistemos atsikūrimą. Šios paminėtos pagrindinės mikorizės funkcijos labiausiai pastebimos miško medelyne – reikšmingame tyrimo objekte – geriausiai apibūdinančiame esamas aplinkos sąlygas išauginamai vietinei miško sodinamajai medžiagai, kuri labiausiai tinka adaptyvumo prasme atkurti mišką. Miško žemėje įkurtas medelynas dar vadinamas supaprastinta miško ekosistema su sutrikusiu organinės materijos ciklu, susietu su miško sodmenų perkėlimu į pakitusias aplinkos sąlygas. Todėl svarbu miško medelyne vykdyti monitoringo arba stebėsenos funkciją, kuri leistų įvertinti esamas sodmenų auginimo sąlygas bei prognozuoti jų tolesnį tinkamumą. Miško medelynas su jam būdingu mikroklimatu ir mikorizę formuojančių mikorizės grybų bendrųjų rūšių sudėtimi bei įvairove sudaro palankiausias sąlygas vietinei miško sodinamajai medžiagai produkuoti. Tokie aplinkoje išauginti miško sodmenys persodinimo atveju išlieka adaptyviausi vietinėms aplinkos sąlygoms. Remiantis pasiūlyta vokiečių miškininko Dünemann sistema, auginimo sąlygų gerinimas parodė, kad sėklų sudygimo, sėjinukų augimo ir išsilaikymo rodikliai išliko geresni eglyno paklotėje, nei mineraliniame daigyno dirvožemyje.

Miško aplinkoje įkurti daigynai pasižymi gausiomis ektomikorizę sudarančių mikorizės grybų rūšių bendrijomis su joms būdin-

gu funkcionalumu, jei sodmenų produkuojamuose plotuose nevykdomas pernelyg intensyvus ir ilgalaikis tręšimas, nuolatinis žemės dirbimas bei pesticidų naudojimas. Minėti veiksniai ženkliai pakeičia dirvožemio mikrobiotą, sumažina mikorizės grybų rūšių bendrųjų išplitimą ir susiaurina jų įvairovę. Juvenilinėje (daigyno) stadijoje nustatyti mikorizės kolonizavimo skirtumai ateityje gali turėti neigiamos įtakos miško populiacijų generacijoms: želdinių išsilaikymo, rezistentiškumo ir produktyvumo sumažėjimui. Neretai medelyno sąlygomis susiformavusią mikorizę modifikuoja vietinės aplinkos sąlygos, į kurias patenka sodmenys po persodinimo. Vienos ar kelių ektomikorizę sudarančių mikorizės grybų rūšių išplitimą medelyne gali pakeisti kitos mažiau išplitusiomis, bet labiau prisitaikiusios pakitusioms aplinkos sąlygoms mikorizės grybų rūšys. Todėl ypač svarbu išaiškinti mikorizės grybų rūšių bendrųjų ryšius, užtikrinančius miško ekosistemos funkcijas didžiausiuose miškų masyvuose, kur mikorizės grybų rūšių įvairovė gausiausia.

Mūsų šalyje geriausiu miško ekosistemos pavyzdžiu mikorizės ištyrimo aspektu gali būti laikomas ištisinis (nepertraukiamas) pušynų pasiskirstymas, besitęsiantis iš rytų į pietus su skirtingomis ekologinėmis sąlygomis, kuriose labiausiai pasireiškia pušies kaip rūšies plastiškumas ir rezistentiškumas.

Pristatant bendrus mikorizės tyrimų rezultatus minėta tematika tarptautiniu mastu, Lietuva kartu su kaimynine Lenkija dalyvauja kasmetiniuose COST akcijos FP1305 veiklos „Požeminių organizmų įvairovės ir ekosistemų funkcijų sąsaja Europos miškuose“ (*Linking belowground biodiversity and ecosystem function in European forests* (*BioLink*)) pasitarimuose (www.bio-link.eu), siekiant gilesnio supratimo apie požeminius mikroorganizmus ir jų tarpusavio ryšius.

Paminėtini kai kurie vykdomi BioLink veiklos tikslai:

Mikorizuotos sodinukų šaknys

1. Apibendrinti esamas žinias apie miško ekosistemos požeminių organizmų įvairovę, vykdant skirtingo intensyvumo ūkininkavimą;
2. Integruoti naujus teorinius ir technologinius sprendimus miško ekosistemos požeminių organizmų įvairovės tyrimuose;
3. Išplatinti informaciją apie miško požeminių organizmų įvairovę ir ekosistemos funkcijas;
4. Sugretinti ir pasikeisti atliktų požeminių organizmų įvairovės tyrimų rezultatais natūraliuose medynuose, plantacijose bei kitose supaprastintose ekosistemose;
5. Numatyti naujas tyrimų kryptis.

Auginant miško sodmenis ir veisiant želdinius sėklinių plantacijų sėklomis, nustatyta, kad sodmenis miškui įveisti galima naudoti tik tėvinių medžių kilmės rajonuose ar bandymais nustatytose želdavietėse. Tad ir baziniuose medelynuose teks sodmenis auginti atskirai konkretiems rajonams.

Mūsų manymu, kiekviename miško gamtiniame rajone turėtų būti po vieną bazinį medelyną su atskirų populiacijų skyriais, atitinkamoms želdavietėms apmėškinti. Todėl parenkant bazinius medelynus siūlome atsižvelgti į mūsų pastebėjimus.

Natūralių priešų poveikio kurtinių (*Tetrao urogallus*) dėtims tyrimas

Dr. RYTIS ZIZAS, dr. VIRGILIJUS BALIUCKAS, LAMMC filialas Miškų institutas
prof. PETRAS KURLAVIČIUS, Lietuvos edukologijos universitetas
TOMAS BARYSAS, Aleksandro Stulginskio universitetas

(Tęsinys, pradžia 8 nr.)

Objekto įtaka dėčių sunaikinimui

Sunaikintų dėčių dalis kurtinių tuokviečių aplinkoje, šalia žvėrių viliojimo vietų ir kontroliniuose plotuose, priklausomai nuo dėčių buvimo gamtoje laiko, vietos ir kiaušinių lukšto spalvos, pavaizduota 2-4 lentelėse. Nustatyta, kad kurtinių tuokviečių aplinkoje jų sunaikinta mažiausiai (33,3 proc.), kiek daugiau – kontroliniuose plotuose (39,3 proc.) ir daugiausia – žvėrių viliojimo vietų aplinkoje (sunaikinta 41,7 proc. dėčių).

Patikrinus dirbtines dėtis po 14 dienų kurtinių tuokvietėse (n=9; 1 lentelė), nustatyta, kad vienoje iš jų jau buvo sunaikinta 2/3 visų dėčių. Kitose tuokvietėse sunaikintų dėčių nebuvo. Patikrinus po 28 dienų, penkiose kurtinių tuokvietėse nebuvo sunaikinta nė viena dėtis. Vienoje sunaikinta 30 proc. dėčių (arba 4 iš 12 išdėliotų), o trijose tuokvietėse sunaikinta net 70-100 proc. dėčių arba 8-12.

Iš visų žvėrių viliojimo vietų (n=9; 2 lentelė) penkiose jų po 14 dienų buvo sunaikinta po 1-3 dėtis (iš 12). Patikrinus po 28 dienų, nustatyta, kad dviejose žvėrių viliojimo vietose sunaikintų dėčių nebuvo. Trijose sunaikinta po 1-2 dėtis (15-20 proc.), dviejose – po 5-6 dėtis (40-50 proc.). Penkiose žvėrių viliojimo vietose sunaikinta net 70-100 proc. arba 8-12 dėčių.

Iš visų kontrolinių plotų (n=7; 3 lentelė) po 14 dienų visos plėšrūnų nepažeistos dirbtinės dėtys buvo 4 plotuose. Po 1-3 dėtis (10-25 proc.) sunaikinta dviejuose, o likusiuose trijuose kontroliniuose plotuose – 9-11 dėčių iš 12 (75-90 proc.). Patikrinus po 28 dienų tik viename buvo likę visos dėtys, dviejuose sunaikinta po 2 dėtis (17 proc.), dar dviejuose – po 4-5 dėtis (30-40 proc.), o likusiuose dviejuose sunaikinta 9 ir 11 dėčių (75-90 proc.) iš 12 išdėliotų.

Taip pat pažymėtina, kad lauko darbų metu tikrinant dėtis buvo pastebėti ar netoliese girdimi kranklių ir kėkštų balsai visur, kur tik buvo sunaikintų dėčių.

1 lentelė. Sunaikintų dirbtinių dėčių dalis kurtinių tuokviečių aplinkoje

Laikotarpis	Sunaikinta po lajomis		Sunaikinta atviroje vietoje		Sunaikinta iš viso:
	rudu lukštu	baltu lukštu	rudu lukštu	baltu lukštu	
1–14 diena*	10 (23,8 %)	4 (33,3 %)	10 (23,8 %)	4 (33,3 %)	28 (25,9 %)
	Iš viso: 14 (25,9 %)		Iš viso: 14 (25,9 %)		
15–28 diena**	2 (6,3 %)	2 (25,0 %)	2 (6,3 %)	2 (25,0 %)	8 (10,0 %)
	Iš viso: 4 (10,0 %)		Iš viso: 4 (10,0 %)		
1–28 diena*	12 (28,6 %)	6 (50,0 %)	12 (28,6 %)	6 (50,0 %)	36 (33,3 %)
	Iš viso: 18 (33,3 %)		Iš viso: 18 (33,3 %)		

* – iškart po dėčių išdėliojimo iš viso 108, iš jų po lajomis – 54 (rudu lukštu – 42, baltu lukštu – 12), atvirai – 54 (rudu lukštu – 42, baltu lukštu – 12);

** – po 14 dienų likusių dėčių iš viso buvo 80, iš jų po lajomis – 40 (rudu lukštu – 32, baltu lukštu – 8), atvirai – 40 (rudu lukštu – 32, baltu lukštu – 8)

2 lentelė. Sunaikintų dirbtinių dėčių dalis žvėrių viliojimo vietų aplinkoje

Laikotarpis	Sunaikinta po lajomis		Sunaikinta atviroje vietoje		Sunaikinta iš viso:
	rudu lukštu	baltu lukštu	rudu lukštu	baltu lukštu	
1–14 diena*	10 (30,3 %)	5 (4,8 %)	12 (37,5 %)	9 (42,9 %)	36 (33,6 %)
	Iš viso: 15 (27,8 %)		Iš viso: 21 (39,6 %)		
15–28 diena**	1 (4,3 %)	3 (18,8 %)	4 (20,0 %)	1 (8,3 %)	9 (12,7 %)
	Iš viso: 4 (10,3 %)		Iš viso: 5 (15,6 %)		
1–28 diena*	11 (33,3 %)	8 (38,1 %)	16 (50,0 %)	10 (47,6 %)	45 (41,7 %)
	Iš viso: 19 (35,2 %)		Iš viso: 26 (49,1 %)		

* – iškart po dėčių išdėliojimo iš viso – 108, iš jų po lajomis – 54 (rudu lukštu – 33, baltu lukštu – 21), atvirai – 54 (rudu lukštu – 33, baltu lukštu – 21);

** – po 14 dienų likusių dėčių iš viso buvo 71, iš jų po lajomis – 39 (rudu lukštu – 23, baltu lukštu – 16), atvirai – 32 (rudu lukštu – 20, baltu lukštu – 12)

3 lentelė. Sunaikintų dirbtinių dėčių dalis kontroliniuose plotuose

Laikotarpis	Sunaikinta po lajomis		Sunaikinta atviroje vietoje		Sunaikinta iš viso:
	rudu lukštu	baltu lukštu	rudu lukštu	baltu lukštu	
1–14 diena*	4 (16,0 %)	9 (52,9 %)	1 (4,2 %)	8 (44,4 %)	22 (26,2 %)
	Bendrai: 13 (31,0 %)		Bendrai: 9 (21,4 %)		
15–28 diena**	4 (19,0 %)	3 (37,5 %)	3 (13,0 %)	1 (10,0 %)	11 (17,7 %)
	Bendrai: 7 (24,1 %)		Bendrai: 4 (12,1 %)		
1–28 diena*	8 (32,0 %)	12 (70,6 %)	4 (16,7 %)	9 (50,0 %)	33 (39,3 %)
	Bendrai: 20 (47,6 %)		Bendrai: 13 (30,9 %)		

* – iškart po išdėliojimo dėčių iš viso – 84, iš jų po lajomis – 42 (rudu lukštu – 25, baltu lukštu – 17), atvirai – 42 (rudu lukštu – 24, baltu lukštu – 18);

** – po 14 dienų likusių dėčių iš viso buvo 62, iš jų po lajomis – 29 (rudu lukštu – 21, baltu lukštu – 8), atvirai – 33 (rudu lukštu – 23, baltu lukštu – 10)

Vertinant vietos įtaką sunaikintų dėčių skaičiui, duomenų imtys palygintos statistiškai. Remiantis dviejų statistinio palyginimo testų rezultatais, sunaikintų dėčių skaičius kurtinių tuokvietėse ir kontroliniuose plotuose, kurtinių tuokvietėse ir žvėrių viliojimo vietose, taip pat žvėrių viliojimo vietose ir kontroliniuose plotuo-

se tarpusavyje patikimai nesiskyrė (visais atvejais pagal abu naudotus testus $p > 0,05$).

Analizuojant kiaušinio lukšto spalvos ir dėtis matomumo įtaką sunaikinimui, nustatyta, kad rudu lukštu (eksperimentuota su 200 dėčių) sunaikinta 31,5 proc. visų dirbtinių dėčių, o baltu (eksperimente naudota 100 dėčių) – 51 proc. Šis skirtu-

mas yra statistiškai patikimas naudojant abu statistinius testus (Wilks= $<0,0001$; KS= $<0,0001$).

Taip pat palygintas sunaikintų dėčių kiekis sąsajoje su kiaušinio lukšto spalva kurtinių tuokvietėse, žvėrių viliojimo vietose ir kontroliniuose taškuose atskirai. Rezultatų skirtumas labai artimas statistiškai patikimam kurtinių tuokvietėse (tik vienas testas – Wilks=0,051) ir labai patikimas – kontroliniuose plotuose (Wilks=0,001; KS=0,012). Kitais atvejais skirtumų nenustatyta (visais atvejais remtasi abiem testais, $p>0,05$).

Vertinant dėties matomumo įtaką sunaikinamų dirbtinių dėčių kiekiui, nustatyta, kad po lajomis ir atviroje vietoje iš viso buvo sunaikinta vienodai – po 38 proc. dėčių. Palyginus duomenų imtis, naudojant abu statistinius testus, skirtumų nenustatyta, kaip ir palyginus sunaikintų dėčių kiekį kurtinių tuokvietėse, žvėrių viliojimo vietose ir kontroliniuose taškuose atskirai (visais atvejais naudoti abu testai $p>0,05$).

Vertinant dirbtinių dėčių sunaikinimo priklausomybę nuo išdėstymo atstumo naudojant du statistinius metodus, palygintas sunaikinamų dėčių, išdėstytų kurtinių tuokviečių, žvėrių viliojimo vietų ir kontrolinių plotų atskirose zonose, kiekis. Nustatyta, kad išdėstymo atstumas įtakos neturėjo, išskyrus vienintelį pagal Kolmogorovo-Smirnov testą gautą statistiškai patikimą skirtumą (Wilks=0,043) tarp dėčių, išdėliotų 101-200 m ir 201-300 m atstumu nuo kurtinių tuokvietės centro. Taip pat nustatytas statistiškai artimas patikimam skirtumas (Wilks=0,061) tarp dėčių, išdėstytų analogišku atstumu nuo kontrolinio taško

Siekiant nustatyti ar dirbtinių dėčių sunaikinimui turėjo įtakos kraštovaizdis (fragmentiškumas ir trikdymas, kaip sąlygojantis plėšrūnų gausą, o kartu ir paukščių dėčių sunaikinimą), apskaičiuotas dirbtinių dėčių sunaikinimas Saltoniškių – Karaviškių (fragmentuotame kraštovaizdyje) ir Varėnos – Marcinkonių miškuose (miškų masyve). Nustatyta, kad fragmentuotame kraštovaizdyje ir masyve iš viso sunaikinta atitinkamai 31,9 proc. ir 54,6 proc. dėčių. Remiantis dviejų naudotų testų rezultatais, statistiškai patikimas skirtumas nustatytas tik naudojant Wilkoxon testą (Wilks=0,025; KS=0,183).

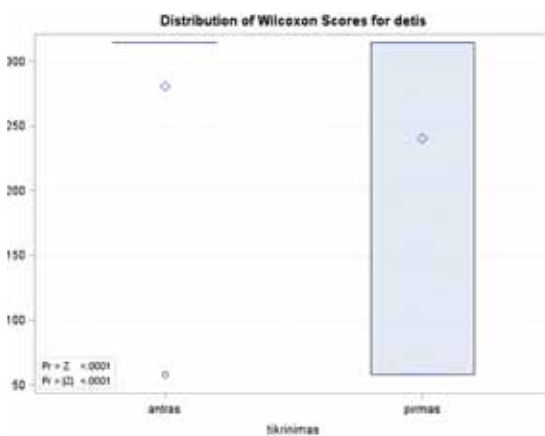
Siekiant nustatyti natūralių priešų didžiausią poveikį sąsajoje su laiku, dėties

Dr. Rytis Zizas kurtinių valdose

buvo tikrintos po 14 ir po 28 dienų nuo eksperimento pradžios. Iš 1-3 lentelių matyti, kad sunaikintų dėčių kiekis kurtinių tuokvietėse, kaip ir žvėrių viliojimo vietose bei kontroliniuose plotuose, buvo žymiai didesnis per pirmąsias dvi savaites, nei per dvi antrąsias. Remiantis dviejų naudotų testų rezultatais, 1-14 d. nuo eksperimento pradžios plėšrūnai dėčių sunaikino statistiškai patikimai daugiau nei 14-28 d. (Wilks= $<0,0001$; KS=0,0038; 7 pav).

7 pav. Sunaikintų dirbtinių dėčių per 1-14 d. ir 14-28 d. palyginimas (Wilkoxon testas)

Aptariant pirmuosius gautus šio tyrimo rezultatus, nustatyta, kad natūralūs priešai sunaikino kiek daugiau nei trečdalį (38,1 proc.) visų kurtinių tuokvietėse, žvėrių viliojimo vietose ir kontroliniuose plotuose (bendrai) išdėliotų dirbtinių dėčių. Užsienio autorių duomenimis (tyrimai atlikti Baltarusijoje, Lenkijoje, Čekijoje, Norvegijoje, Rusijoje, Estijoje) plėšrūnai

sunaikino nuo 5 proc. iki 98 proc. dirbtinių dėčių, dažniausiai – per 70 proc.

Mūsų ir kitų autorių gautus rezultatus palyginti detalai nėra paprasta dėl kelių priežasčių, ypač todėl, kad jiems gali turėti įtakos pačių natūralių priešų rūšinės sudėties ir jų vietinių populiacijų gausos skirtumai įvairiose šalyse. Tyrimų, vykdytų borealiniuose Norvegijos ir Rusijos miškuose, rezultatais, kaip ir mūsų atlikto eksperimento atveju, sunaikintų dėčių vietoje kiaušinių dažniausiai nebuvo randama, o kitais atvejais kiaušinių lukštų rasta iki

10 m spinduliu. Be to, minėtose šalyse dirbtines dėties sunaikino kiaunės, lapės, barsukai, voverės ir varniniai paukščiai; bendrai paukščiai ir žinduoliai sunaikino maždaug po vienodą dalį dirbtinių dėčių. Kadangi minėti gyvūnai gyvena ir Varėnos miškuose, o šernų gausa šiuo metu čia sumažėjusi dėl afrikinio kiaulių maro, galima manyti, kad dirbtines dėties sunaikino tų pačių rūšių gyvūnai. Kitose šalyse vykdytų tyrimų rezultatais paukščių dėties dažniausiai sunaikino krankliai, kiaunės, lapės ir/ar šernai. Šio tyrimo metu nebuvo pastebėta matomų šernų kanopų įspaudų šalia sunaikintų dėčių. Vieno iš šio darbo autorių asmeniniai duomenys taip pat patvirtina, kad šernų vietinės populiacijos gausa eksperimento vykdymo vietoje yra labai maža, todėl šis gyvūnas galėjo sunaikinti tik labai nežymią dalį dirbtinių dėčių. Tai galėjo turėti tiesioginės įtakos

ir bendram sunaikintų dėčių kiekiui. Vis dėlto norint įvardinti dėties sunaikinančių gyvūnų rūšis, tyrimus būtina tęsti.

Šio tyrimo metu sunaikintų dėčių kiekiui turėjo įtakos vištų kiaušinių lukšto spalva ir dėties matomumas. Kiaušiniai rudu ir baltu lukštu išdėlioti po medžių ar krūmų lajomis bei atvirose vietose. Būtent pastarųjų buvo sunaikinta didesnė dalis, o pagal spalvą – dėčių su balto lukšto kiaušiniiais. Kurtinio kiaušiniai yra nuo balkšvai rusvų iki gana tamsiai rudų su dėmėtumo variacijomis. Pačios dėties dažniausiai sudedamos šalia medžių kamienų, po krūmais, medžių šakų krūvose ir pan.), todėl ir surandamos rečiau, nei atvirose vietose išdėstytos šio tyrimo metu. Literatūroje plėšrūnų „spaudimas“ minimas kaip turėjęs ir turintis reikšmingą evoliucinę įtaką kiaušinių lukštų spalvai ir taškuotumui, todėl svarbu nustatyti, kurie plėšrūnai ir kur lizdus suranda vizualiai. Visos kiaušinių dėties maskavimo (uždengimo) reikšmės įrodymas yra vienas Čekijoje vykdyto tyrimo gautų rezultatų – užmaskuotų dėčių buvo sunaikinta mažiau. Taigi, realybėje dėčių išlikimo tikimybė gali šiek tiek skirtis, nes paukščiai savo lizdus geba geriau užmaskuoti. Logiška manyti, kad akylai varniniai paukščiai greičiau pastebi neuždengtas dėties, kokiais palieka kurtinių patelės, kai nuo lizdo nubaidomos. Kita vertus, lizdo vietą varniniams plėšrūnams gali išduoti ir patelės buvimas jame, kai ši periodiškai varto kiaušinius ar keletą kartų per dieną pasitraukia maitintis. Ištirti užmaskuotų ir atvirų dėčių, išdėliotų po medžių ar krūmų lajomis, išlikimą būtų kito tyrimų etapo tikslas, analizuojant trikdymo įtaką.

Netikėtas rezultatas gautas analizuojant kraštovaizdžio fragmentiškumo įtaką – bendras sunaikintų dėčių kiekis statistiškai nepatikimai, tačiau tendencingai didesnis buvo vientisame Varėnos–Marcinkonių miškų masyve, lyginant su Saltoniškių – Karaviškių miškais, kuriuose agrokultūrinis kraštovaizdis iš pažiūros užima žymiai didesnę dalį (šiuo darbe netirta). Vis dėlto šio veiksnio (kraštovaiz-

džio fragmentiškumo) įtakos nenustatė ir kiti autoriai, kurių gautais rezultatais dėčių sunaikinimas skirtingo fragmentiškumo buveinėse buvo panašus. Fragmentuotose miškuose (Norvegijoje) sunaikinta daugiau dėčių nei ištisiniuose natūraliuose Rusijos Federacijos miškuose. Daugelis autorių savo tyrimuose daro išvadą, kad generalistinių rūšių plėšrūnų (varniniai paukščiai ir lapės) gausa yra žymiai didesnė fragmentuotose kraštovaizdžio vietose, ypač šalia žemės ūkio laukų, nei homogeniškuose. Gali būti, kad tokius šio tyrimo rezultatus lėmė tai, kad dėl duomenų imties buvo lygintas bendras sunaikintų dėčių, išdėliotų kurtinių tuokvietėse, šalia žvėrių viliojimo vietų ir kontroliniuose plotuose, kartu. Siekiant patikslinti kraštovaizdžio fragmentiškumo įtaką, tyrimą reikia tęsti.

Nustatyta, kad mažiausiai dėčių sunaikinta kurtinių tuokvietėse, daugiau – kontroliniuose plotuose ir žymiai daugiau – žvėrių viliojimo vietose (nors skirtumai statistiškai nebuvo reikšmingi). Kad žvėrių papildomo šėrimo ir/ar viliojimo vietose susitelkia daugiau kai kurių plėšrūnų ir tai turi įtakos ant žemės perinčių paukščių dėčių išlikimui, patvirtina Estijoje gauti tyrimo rezultatai. Siekiant tai patvirtinti ar paneigti mūsų krašte, tyrimą reikia pakartoti ir tuose miškuose, kuriuose šėrni gausumas natūraliai yra žymiai didesnis.

Atvirose vietose ir po lajomis buvo sunaikinta tokia pat dirbtinių dėčių dalis. Tai rodo, kad sparnuotų ir ant žemės gyvenančių plėšrūnų poveikis yra panašus. Svarbiausia iš esmės tai, kad daugiausia dirbtinių dėčių sunaikinta teritorijose, kuriose lauko darbų metu buvo registruoti ir patys varniniai paukščiai (krankliai ir kėkštai). Lankantis kurtinių tuokvietėse varninių paukščių pastebėta žymiai mažiau, galbūt dėl to, kad kurtinių tuokvietės yra vyresnio amžiaus ir senuose medynuose, augančiuose labai skurdžiose augimvietėse. Kurtinių patelės peri iki 1,5–2 km atstumu nuo tuokviečių. Todėl galima manyti, kad patelių, perinčių tuokvietėse ar nedideliu atstumu nuo jų, sėkmingo išperėjimo tikimybė yra

palyginti didesnė, nei tų, kurios lizdus įsirengia jaunesnio amžiaus medynuose ar kirtavietėse. Pastarosiose buveinėse, dažnai užimtuose kitų (plėšriųjų) paukščių lizduose, įrengtuose pavieniuose medžiuose, jauniklius išperi ir krankliai. Iškodami maisto, šie akylai paukščiai žvalgo savo užimamą teritoriją ir gali surasti kurtinių lizdus. Taip pat darome prielaidą, kad krankliai pastebi keletą kartų per dieną nuo lizdų pasitraukiančias maitintis (ir grįžtančias) pateles, taip suranda ir lizdus. Vis dėlto išperėtus jauniklius kurtinio patelės atsiveda maitintis į miško aikštes, kirtavietes, kur didelė vabzdžių (ir jų lervų), žolinių augalų įvairovė bei gausa. Tikėtina, kad varniniai paukščiai ir kiti plėšrūnai padaro didžiulę žalą ir kitose vietose išperėtiems kurtinių jaunikliams. Pagal Norvegijos borealiniuose miškuose atliktų radiotelemetrinių tyrimų rezultatus, iš siųstuvais pažymėtų jauniklių per pirmąsias tris gyvenimo savaites žuvo 57 proc. Teigiama, kad jauniklių ir pirmamečių paukščių mirtingumas gali siekti net iki 90 proc., todėl reikia ištirti kurtinių jauniklių mirtingumą ir Lietuvoje.

Eksperimentas panaudojant dirbtines dėties buvo pradėtas (ir pabaigtas) maždaug viena savaitė anksčiau, nei vyksta natūralus kurtinių kiaušinių dėjimas bei jų inkubavimas. Kitą tyrimo sekantį etapą numatyta pratęsti vėlesniu, t.y. pakartotinio kurtinių kiaušinių dėjimo ir jų perėjimo periodu, kai būna sudedamos pakartotinės dėties, plėšrūnams sunaikinus pirmąsias.

Be to, atlikus dirbtinių dėčių tyrimus nustatyta, kad iš visų sunaikintų dėčių apytiksliai 2/3 atvejų buvo dingę abu kiaušiniai, 1/3 atvejų kiaušiniai buvo sudoroti vietoje, iš kurių maždaug tik pusė, be abejonių, sunaikino žvėrys. Krankliai kiaušinius dažniausiai nusineša ir sudoruoja atokiau. Todėl galima manyti, kad būtent šie paukščiai padaro didžiausią poveikį teterviniams ir kitiems ant žemės (bei medžiuose) perintiems paukščiams. Norėdami tai įrodyti, planuojame tęsti tyrimus prie įrengtų dirbtinių dėčių pastatant vaizdą fiksuojančias kameras.

MIŠKO
BIRŽA

Portalas sukurtas miškininkams, miško bičiuliams ir miško produktų naudotojams

www.miskobirza.lt

Lysvių formavimo freza ACLISB145

COLLARI

- Darbinis plotis 145 cm;
- Suformuotos lysvės viršaus plotis 130 cm;
- Svoris 700 kg;
- Reikalinga traktoriaus galia - ne mažiau 50 Ag;
- Lyginimo lenta: specialus galinis gaubtas lysvės formavimui;
- Grandininė pavara;
- Darbiniai reduktoriaus sūkliai ne daugiau 540 rpm;
- Kardaninis velenas su automatine sankaba, 8 šlicų;
- Vieno greičio pavarų dėžė;
- Hidraulinis darbinio gylio reguliavimas;
- 4 peiliai laikiklyje (gali būti ir 6);
- 3 taškų prikabinimas; 2 kategorijos;
- Reguliuojami šoniniai laikikliai;
- Pora priekinių diskų reguliuojamas aukščio ir pločio;
- 2 atraminiai ratai;
- Hidraulinio būdu valdomas volas (273 mm) su konusiniu šonu (400 mm);
- Akmenų atskyrimas ir rūšiavimas su plieniniais pirštais;
- Žemės įdirbimo gylis 18 cm;
- Garantinis laikotarpis 12 mėn.

Rezultatas

Gamintojo atstovas Lietuvoje
S. Videikos įmonė „Santera“
Raudondvario pl. 96, Kaunas

Tel. 8 618 02000
El. p. mtt@miskams.lt
www.miskams.lt

Visame pasaulyje retas gleivūnas *Ancyra leiocarpa* aptiktas ir Lietuvoje

Ant pūvančių stambių virtuolių neretai pasitaiko baltų šakotojo gleivuko (*Ceratiomyxa fruticulosa*) vaisiakūnių

Rudojo fuligo vaisiakūnis ant virtulio kamieno

Gleivūnai – nepažįstami miško gyventojai

Dr. GRAŽINA ADAMONYTĖ, dr. JURGA MOTIEJŪNAITĖ
Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas

Miške besilankydami neretai pastebime ant kelmų ar samanų kažką panašaus į nudrėbtą baltos ar geltonos košės šaukštą ar ant medienos pasirodančius ryškiai rožinius rutuliukus, kuriuos palietus išbėga tokios pat ryškios spalvos skystis. Pirmu atveju miško lankytojas pagalvoja, kad tai kokia nors gyvūnų veiklos liekana, o antruoju – kad tai koks nors keistas grybas. Iš tiesų susiduriame su miškų gyventojais gleivūnais, kurie priskiriami pirmuonių karalystei ir nėra nei augalai, nei grybai, nei gyvūnai.

Gleivūnai gyvena sudėtingą gyvenimą, kurį sudaro net trys stadijos. Pirmoji – plika akimi nematoma, amebą primenantis vienaląstis padarėlis, vadinamas miksomonada, medžiojantis bakterijas. Miksomonados, susitikusios kitas, joms tinkamas į porą, susilieja ir suformuoja plazmodį, kuris primena gleivių sankaupą – tai antroji gleivūno gyvenimo stadija. Plazmo-

dis dėl savo dydžio yra gerokai grėsmingesnis ir ėdresnis medžiotojas, pajėgus suvirškinti ir didesnę grobį nei bakterijos: mielių ar dumblių ląsteles, grybų

mielės ar dumblio ląstelę, grybo sporą, į susidariusią pūslelę išskiria tam tikrus fermentus ir grobį suvirškina. Jam taip beaugant pasidalija jo branduolys, po kiek laiko du naujieji branduoliai skyla dar kartą ir taip toliau. Plazmodžio branduoliai (bet ne pats kūnas) dalijasi daug kartų, kol susidaro viena milžiniška ląstelė su daugybe, kartais net su daug tūkstančių branduolių. Rastas plazmodis, kuris lyg manų košę 1 cm storio sluoksniu dengė 1 m² plotą ir svėrė 2 kg. Ko gero tai didžiausia pasaulyje ląstelė!

Abi judriosios gleivūnų stadijos ištis ganėtinai judrios – jos gali šliaužti į maisto ar šviesos pusę iki 2,5 cm/val. greičiu. Miksomonados daugiausiai gyvena pūvančios augalinės medžiagos viduje, o plazmodis taip pat nėra didelis atvirų vietų mėgėjas. Tačiau kai jam nebepakanka maisto arba jis subręsta, ima šliaužti į šviesą ar į sausesnę vietą – viršutinę medžio išvartos pusę, ant kelmo viršaus, kartais pasilipa ir ant

Ant samanų pakibę juodasporio didimio vaisiakūniai

Ryškūs, stambūs geltonojo fuligo vaisiakūniai

Ant kelmo susiformavęs fuligo vaisiakūnis

Tinklą primenantis šliaužiančiojo garbanūno vaisiakūnis

Į egzotiškus grybukus panašūs *Lepidoderma tigrinum* vaisiakūniai

Subrendę ir jauni (rožiniai) rutulinės raudenės vaisiakūniai

Juodų uogų kekes primena žiedinio krekenio vaisiakūniai

gyvų žolių. Tuomet iš beformės gleivių masės susidaro įvairiausių spalvų, formų ir dydžių kūneliai, vadinami vaisiakūniais. Jie nejudrūs, iš pradžių būna skystokos konsistencijos, o vėliau išdžiūsta ir tampa sausi ir trapūs. Vaisiakūniai gali būti nuo mažesnių nei 1 mm iki 1 cm ar daugiau, kartais net iki 30 cm skersmens ir dar didesni. Jie gali priminti nedidelius grybukus su kotais ar be jų, rutuliukus, plunksnas, išsiraičiusių vamzdelių tinklą, grūdelių sandarą ar tiesiog nutęktą blyną. Jų spalvos gali būti nuo labai ryškių (ypač kol nesubrendę) iki juodų ar rudų, o kartais netgi gali švytėti metaliniu blizgesiu. Kaip ir grybai, gleivūnai vaisiakūniu-

se subrandina sporas – rausvas, gelsvas, rudas ar juodas, kurios yra labai sklaidžios. Jas gali platinti įvairūs gyvūnai (sraigės, šliužai, vabalai, vėdarėliai, paukščiai) bet pagrindinis „transportas“ yra vėjas. Apskaičiuota, kad net lengvas (0,1 m/s) vėjelis gali nunešti sporas beveik 2 km, o stipri 28 m/s audra jas nulakdins ir iki 500 km. Patekusi į tinkamą gyvent šiltą ir drėgną aplinką, spora praplyšta, iš jos išrieda vienaląstė miksomonada ir gleivūno gyvenimas prasideda iš naujo.

Gleivūnų iš viso yra žinoma apie 1000 rūšių, Lietuvoje – apie 200. Jie randami ir tundroje, ir aukštai kalnuose – sniego tirpsmo zonoje, ir sausose dykumose.

Praktiškai visose sausumos ekosistemose, kur yra pūvančių augalų liekanų bei jas ardančių mikroorganizmų ir nors šiek tiek drėgmės. Daugiausia gleivūnų randama miškuose. Vieni gleivūnai gyvena ir sporifikuoja paklotėje, samanose, kiti – negyvoje išvartų, kelmų, netgi ant medžių tebesančių dar nenulūžusių sausų šakų medienoje. Treti renkasi tebeaugančių medžių ir krūmų žievę, tačiau galinčių parazituoti gyvus augalus jų tarpe nėra. Daugų daugiausia, kuo jie gali pakenkti augalams, tai kiek sutrikdyti fotosintezės procesą, kai augalų padengia plazmodis arba didelė vaisiakūnių kolonija. Kadan- gi gleivūnai iš pradžių yra judrūs, dažnai

Ant vieno virtuolio sutilpo vapsvinių garbanūno, šurkščiojo krekenio ir aukšliagrybių vaisiakūniai

Nukritusį lapą papuošė ryškiaspalviai plokščiosios perichenos vaisiakūniai

Gleivūno plazmodis šliaužia pušies kamienu

Gleivūno plazmodis – judri stadija

Elegantiška puokštė – rudojo šerpio vaisiakūniai

Smulkiojo šerpio vaisiakūniai primena kakavinius ledus ant pagaliuko

Rudi dūminio kuodelio vaisiakūniai

Apdegusį pušies virtuolį apaugo šurkščiojo krekenio vaisiakūniai

Koralinė plazmodžio stadija – nejudri, dar minkštos konsistencijos ir ne visai įgavusi formą

būna sunku pasakyti, ar jie tikrai gyvena ant būtent to substrato, kur buvo rasti jų vaisiakūniai.

Kartu gleivūnai yra gana išrankūs aplinkai – yra rūšių, kurios randamos tik natūraliuose, dažniausiai senuose miškuose. Vieni gleivūnai išgyvena tik ten, kur aplinka rūgšti, kiti labiau mėgsta neutralią ar net silpnai šarminės reakcijos aplinką. Kai kurie mėgsta gyventi „riebiai“ – tik tokiuose substratuose, kur gausu maisto medžiagų, pavyzdžiui, žolėdžių gyvūnų ekskrementuose. Tam tikrose sąlygose gleivūnai gali keisti gyvenimo būdą. Pavyzdžiui, tiriant kormoranų koloniją, nustatėme, kad įprastai ant žolėdžių gyvūnų ekskrementų randami gleivūnai įsikuria ant medienos ar medžių žievės, kurią „prisotino“ kormoranų išmatos. O mišką nusiaubus gaisrui, dalis gleivūnų stengiasi prisitaikyti prie sąlygų gaisravietėje: kai kurios žolėdžių ekskrementams būdingos rūšys persikrausto ant apdegusios paklotės ir žievės ir taip pralaukia porą metų, kol suželia augalai ir buvusią gaisravietę pradeda lankyti kiškiai ir stirnos, palikdami vis daugiau tinkamesnio substrato. Kai kurie gleivūnai, panašiai kaip pirofiliniai grybai, išnaudoja trumpą laikotarpį po ugnies siautėjimo, kai sumažėja kitų rūšių konkurencija, ir greitai priaugina vaisiakūnių bei paleidžia į aplinką sporas. Tokią gleivūnų elgseną stebėjome Kuršių nerijoje po didžiojo 2006 m. gaisro Smiltynėje.

Kuo svarbūs gamtoje šie nepaprasti organizmai? Įrodyta, kad dirvožemyje ir paklotėje gyvenantys gleivūnai drauge su įvairiais mikroorganizmais aktyviai dalyvauja dirvodaroje, praturtina dirvožemį augalams reikalingomis maisto medžiagomis. Gali būti, kad jie, panašiai kaip grybai, šiek tiek geba ardyti negyvą medieną, kurios gausu miške. Kai aplinkoje gleivūnų yra daug, jie labai stipriai įtakoja

ties mikroorganizmų veiklą, tiek maisto medžiagų apykaitą. Gleivūnai – ir daugelio miško vabzdžių lopšys: į stambesnius jų vaisiakūnius patelės deda kiaušinėlius, iš kurių išsiritusios lervos maitinasi sporomis, vėliau neišlįsdamos ten pat virsta lėliukėmis, ir „namus“ palieka tik jau suaugęs vabzdys. Kai kurių rūšių vabalų patelės galvoje netgi turi specialias talpyklas, kuriose nešiojasi gleivūnų sporas ir jas „pasėja“, kad gleivūnai užaugtų ir būtų kur vystytis palikuonims. Gleivūnai (tiek plazmodžiai, tiek vaisiakūniai) – yra svarbus maisto šaltinis daugeliui smulkiųjų miško gyvūnų (nariuotakojams bei moliuskams), kuriais minta stambesni gyvūnai. Taigi, gleivūnai yra esminė ekosistemų mitybinių tinklų dalis.

O kokie gleivūnų santykiai su žmogumi? Viena iš priežasčių, kodėl juos daugelis ignoruojame, yra ta, kad tiesiogiai praktiniame žmogaus gyvenime jie beveik nenaudojami. Išimtį sudaro tik Meksikos Verakruzo valstijoje gyvenantys indėnai, kurie valgo į paviršių iššliaužusius ir dar nesukietėjusius geltonojo fuligo ir pumpotaukšlinės retikuliarios plazmodžius. Jie pačirškinami ant keptuvės su svogūnais bei pipirais ir valgomi su kukurūzų paplotėliais tortiljomis. Sakoma, kad skonis panašus į kiaušiniene su šiočiu tokiu riešutų prieskoniu. Geltonasis fuligas ten netgi meiliai vadinamas *caca de luna* (Mėnulio kakučiu).

Kad ir kaip keistai atrodytų, plazmodžio judėjimas neretai naudojamas tematiniam modeliavimui ir netgi kompiuterinių programų kūrimui. Plazmodžių elgesį laboratorijoje stebėję tyrėjai įvertino, kad plazmodis, padėtas šalia labirinto, kurio viduryje buvo maisto, labai sėkmingai išėjo iš labirinto akligatvių ir gana greitai pasiekė „restoraną“. Kompiuterinių programų kūrėjas Anglijoje padėjo plazmodį ant didelio Iberijos pusiasalio žemėlapiu,

kuriame didžiųjų miestų vietose išdėstė maistą. Plazmodis išskleidė link tų vietų atšakas, kurių poveikslas beveik tiksliai atitiko pusiasalio magistralinių kelių tinklą. O štai japonai pabandė panaudoti geltonojo fuligo plazmodį modeliuojant Tokijo metro tinklo optimizavimą.

Domisi gleivūnais ir medikai – tiek jų aktyviosiomis medžiagomis, tiek ir pačiais gleivūnais kaip biologiniu bandymų objektu. Pavyzdžiui, neseniai buvo aptikta, kad gleivūnų ląstelėje esama panašių struktūrų, kokios atsiranda Alzheimerio ligos pažeistose smegenų ląstelėse. Todėl viliamasi, kad galbūt šie miško organizmai padės kovoje su šia senėjančios visuo-

Rusvosios tubiferos plazmodis prasiskverbė pro vabzdžių išgraužtas skylutes medienoje ir suformavo vaisiakūnius

menės rykšte. Gleivūnus kaip modelinius organizmus naudoja ir vėžinių ląstelių vystymąsi tyrinėjantys mokslininkai. Ant gleivūnų išbandomi nauji priešvėžiniai vaistai, be to juose randama priešmikrobiniu ar priešvėžiniu aktyvumu pasižyminčių junginių. Taip iš pirmo žvilgsnio nereikšmingas ir menkai žinomas miško biologinės įvairovės elementas kartais gali tapti ypač svarbiu ir reikšmingu ir kasdieniniame gyvenime.

Pasodinus atminimo ąžuolą ASU skverelyje

Prisimenant doc. dr. Praną Džiaukštą...

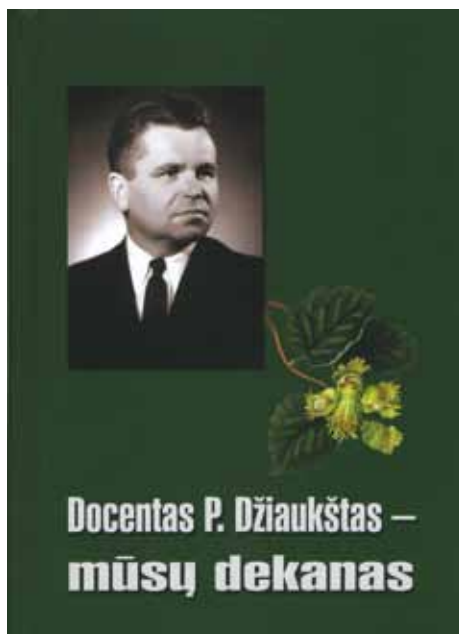
Doc. JANINA ŠEPETIENĖ

Naujųjų mokslo metų pradžioje, rugsėjo 2-ąją į ASU Miškų ir ekologijos fakultetą atvyko šalies miškininkai prisiminti ir pagerbti buvusį ilgametį fakulteto dekaną, nusipelnusį šalies miškininką, LMS Garbės narį doc. dr. Praną Džiaukštą. Pristatyta jo gimimo 90-ųjų metinių proga kaip padėkos ir pagarbos ženklas išleista prisiminimų knyga „Docentas P. Džiaukštas – mūsų dekanas“.

Doc. P. Džiaukštas 25 metus vadovavo Miškų ūkio fakultetui, išugdė daugelį kartų miškininkų, kurie iki šiol geru žodžiu jį mini, vadindami „mūsų Tėvu“.

P. Džiaukštas buvo kilęs iš Švenčionių rajono Munkiškių kaimo (gimė 1925 m.). Baigęs 1948 m. Švenčionių gimnaziją, 1948-1953 m. studijavo miškininkystę LŽŪA, 1953-1957 m. gilino žinias aspirantūroje Maskvoje. Baigęs studijas 1957-1962 m. dirbo vyr. moksliniu bendradarbiu Dubravos miškų tyrimo stotyje. 1958 m. apgynė disertaciją „Lazdyno formų įvairovė ir lazdyno ūkio organizavimas plačialapiuose Lietuvos TSR miškuose“. Jam vadovaujant įveista daug reikšmingų želdynų: dabar visoje šalyje žinomas Dubravos arboretumas, pirmoji Lietuvoje pušies sėklinė plantacija, mokomasis medelynas, imta leisti sėklų maičių katalogus.

1962 m. jis pakviečiamas dirbti į LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, kuriame darbavosi iki 1993 m. Fakulteto studentams dekanas skaitė vieną svarbiausių dalykų – miško želdinimo kursą, buvo

Dekano 90-mečiui skirta prisiminimų knyga

5 aspirantų vadovu, paskelbė spaudoje per 100 mokslinių ir populiarių straipsnių, buvo kelių miškininkystės knygų bendraautoris. Nuo 1967 m. iki 1990 m. rinktas LŽŪA mokslo tarybos pirmininku.

Už ilgametę profesinę ir pedagoginę veiklą 1974 m. jam buvo suteiktas nusipelnusio miškininko vardas, 2002 m. tapo LMS Garbės nariu, 2005 m. apdovanojamas Generalinės miškų urėdijos medaliu „Auksinis ąžuolo lapas“, 2012 m. M. K. Čiurlionio fondas suteikė Lietuvos šviežiosios vardo vardą.

Kaip didžiausias pagarbos ženklas įstrigo atmintin ne vienas renginys, kai pakvietus mūsų Dekaną apdovanojimui, atsistoja visa dalyvių auditorija ir neprasyta audringai ploja...

Netekome šio iškilaus miškininkų pedagogo 2013 m. liepos 29-ąją. Gausaus miškininkų būrio palydėtas, jis palaidotas Tabariškių kapinėse, bendraminčių miniai tyliai giedant „Žemėj Lietuvos ąžuolai žaliuos“.

Fakulteto renginyje prisiminimais apie P. Džiaukštą – dekaną, kolegą, disertacijų ir diplominių darbų vadovą – dalyvavo ASU MEF dekanas prof. E. Bartkevičius, prof. R. Deltuvas, prof. A. Juodvalkis, prof. E. Riepšas, prof. A. Vasiliauskas, prof. S. Juknevičius, doc. A. Navasaitis, šių eilučių autorė, doc. J. Danusevičius, Rokiškio miškų urėdas B. Sakalauskas, miškininkas J. Bagdonas bei sūnus R. Džiaukštas. Visi akcentavo jo ypač žmogiškąsias savybes, kurių dabartiniu metu neretai pasigendama.

P. Džiaukšto dukra Renata ir žmona Birutė

Kalbėjusiųjų nuomone, doc. P. Džiaukštas išsiskyrė ryškiu pedagoginiu talentu, tolerancija, kuklumu, kantrybe, ramumu, mokėjimu išklausyti ir išgirsti kitus.

Leidinyje išspausdintuose prisiminimuose prof. V. Antanaitis, pamąstydamas apie Miškų ūkio fakultete praleistus 31 metus, maloniai prisimena doc. Praną Džiaukštą – visada buvus gerą kolektyvo vadovą, pedagogą, itin padorų ir ne savanaudį žmogų...

Kiekvienas išsakytas dalyvių prisiminimų atvejis buvo išskirtinis ir nepamirštamas, rodantis, jog miškininkų pagarbą ir šviesų atminimą apie save mūsų Dekanas nusipelnė savo gyvensena, rodytu dėmesiu kitiems, noru suprasti, patarti ar švelniai pabarti, linkint tik gera...

Pasidalinus prisiminimais, renginio dalyviai prie ASU skvėrelyje pasodino doc. P. Džiaukšto atminimui skirtą ąžuolą. Vėliau visi aplankė Dekano amžino poilsio vietą Tabariškėse.

Dekano atminimas įamžintas ir Kėdainių rajone, Pelėdnagiuose kuriamame „Neregėtos Lietuvos“ ąžuolyne, kur pasodintas vardinis ąžuolas.

Prisiminimų popietė tęsėsi jaučioje miško aikštelėje, kur degant laužui prisiminti Dekano pedagoginiai pamokymai, jo darbai. Akcentuota, jog tokios asmenybės kaip doc. P. Džiaukštas ilgam išlieka jį pažinojusių atmintyje. Jis visada bus mūsų DEKANAS...

Prisiminimais apie tėvą dalijasi sūnus R. Džiaukštas

Biurokratizmas

ALGIRDAS BRUKAS

(Tęsinys, pradžia 5 nr.)

Laisvės laikai

Kadangi nepriklausomybės pradžioje, mūsų laimei, atėję nauji miškų ūkio ministrai nebuvo revoliucionieriai – griovėjai, o daugiau ramių reformų šalininkai, buvę miškų ūkiai bei dauguma biurokratinio aparato nebuvo nušluoti nuo žemės paviršiaus. Pakeitė miškų ūkių pavadinimus į miškų urėdijas, pasisuvome naujas uniformas ir ėmėmės mokytis rinkos ekonomikos abėcėlės ir naujų darbo santykių.

Žengta keletas Lietuvos miškų ūkiui ištis istorinių žingsnių: pirmiausia miškų produkcija (pradedant mediena, baigiant grybais) įgavo realią rinkos vertę, padidėjo iš miškų ūkio gaunamos pajamos, iš užsienio į miškus atėjo naujos, visai kitokios kokybės techninės darbo priemonės, atsivėrė medienos eksporto durys, miškuose įkurtas saugomų gamtinių teritorijų tinklas, ėmė formotis ir kurtis restitucijos pagrindu privatus miškų ūkis ir dar daug kitų gerų ar probleminių, bet reikalingų ir svarbių dalykų. „Dainuojanti revoliucija“, perauganti į lietuvišką kapitalizmą, tik pradžioje kiek išgąsdino biurokratizmo puoselėtojus, o vėliau tapo jiems naujos, dar labiau centralizuotos ir pelningesnės (savai kišenei) biurokratinės, pagrįstos „leidžiu – neleidžiu“ principu, sistemos sukūrimo katalizatoriumi. Tiesa, daugelis politikų ir politinių partijų, eidami į valdžią, biurokratizmui žadėjo saulėlydį. Bet faktiškai po kiekvieno saulėlydžio biurokratijos „saulė“ kilo vis aukščiau. Įsigalėjo šalies miškų centralizuotas saugojimas nuo savų specialistų ir ypač nuo miško savininkų, suklestėjo smulkmeniškiausias veiklos juose reguliavimas. Gal toks dalykas ir buvo reikalingas keletą pirmųjų nepriklausomybės metų, kai privatizacijos metu buvo įsisiautėję kriminaliniai elementai. Bet ir vėliau sėdint plačiame valdžios krėsle vis čiulbėta ta pati giesmė apie grėsmes, prastą nesėdinčių tame krėsle Lietuvos žmonių mentalitetą, centralizacijos ir „kietos rankos“ būtinybę, paliekant demokratijos ir savivaldos principus tolimoms ateities kartoms. Geriausiu atveju tai yra prigimtas biurokratinis savanaudiškumas arba pigi demagogija.

Startas miškų biurokratijos suklestėjimui negatyviaja prasme buvo duotas 1996 m. pabaigoje įkuriant Generalinę miškų urėdiją ir tuoj pat panaikinant Miškų ministeriją. Iki to laiko viršutinėje miškų ūkio valdymo grandyje visas funkcijas, įskaitant ir kontrolę, atliko Miškų ministerijoje dirbęs apie 50 žmonių aparatas. Siekiant tariamai mažinti valstybės valdymo išlaidas, apie pusę šio aparato darbuotojų buvo perduota naujai įsteigta Žemės ir miškų ūkio ministerijai, o likusieji – Generalinei miškų urėdijai. Netrukus vietoje buvusios kuklios Miškų ministerijos pradėjo dygti nauji dariniai, mažiausiai porą kartų viršijantys žmonių skaičiumi buvusį ministerijos aparatą. Suformuota miškų kontrolierių armija...

Miškų urėdijose perdavus miškų kirtimą ir kitus sunkius darbus privačiam sektoriui, pasiektas darbuotojų santykis, kai vienam vadovui – specialistui biurokratui teko vienas darbininkas (įskaitant ir patalpų valytojas). Drąsiausi demagogai pradėjo siūlyti lietuvišką miškų valdymo modelį įsidiesti ir kitoms šalims.

miškų ūkio valdyme

Apibendrinus galima padaryti beveik tą pačią išvadą apie dabartinės Lietuvos miškų biurokratiją, kokią padarė prieš 153 metus po Sūduvos girias pasivažinėjęs vienas Vokietijos Tarando universiteto profesorius. Pakartosiu jo esminę mintį: „...ūkininkaujama šabloniškai, kas miškų ūkiui nedera; miškų tarnautojų iniciatyvai pasireikšti neleidžiama. Didelė visų darbų centralizacija veda prie popierizmo...“

Nuo tų laikų kai kas, žinoma, pasikeitė. Dabar pažodinę biurokratinę sampratą „popierizmas“ reikėtų keisti į skaitmenizuatą ar kompiuterizuatą „popierizmą“, kurį skatina valdžios noras kuo daugiau valdyti, reguliuoti ir viską sudėti į įvairaus lygmens teisės aktus. Tai pasiekė pavojingą ribą, kada projektuotojų ar vietos specialistų kūrybinės paieškos traktuojamos, kaip galiojančių teisės aktų pažeidimas su visomis iš to išplaukiančiomis pasekmėmis. Nors vietose specialistui mąstyti sava galva oficialiai dar neuždrausta, bet realiame gyvenime visi perprato, kad svarbiausia – ne padaryti taip, kad miškui būtų gerai, o taip, kad prie kokio nors tavo veiksmo ar žodžio neprikibtų „centralizuotas“ tikrintojas, besiremiantis standartinėmis visiems gyvenimo atvejams sukurtomis taisyklėmis (tokios taisyklės net teoriškai nelabai įmanomos). Juokaujama, kad reikia atmintinai mokytis tuos teisės aktus, kuriais vadovaujasi neva valstybę atstovaujantys kontrolieriai. Keisčiausia tai, kad tokiame valstybės atstovui dažniausia visai nerūpi, kaip kokį nors sudėtingesnį klausimą interpretuoja ne tik jo „mylimas popierėlis“, bet ir kiti valstybės vardu priimti dokumentai. Pavyzdžiui, neretai sprendžiant konkrečius dalykus skirtingos jų interpretacijos pasitaiko Miškų, Žemės, Teritorijų planavimo, Saugomų teritorijų ir kituose įstatymuose. Valstybės „atstovai“ turėtų pirmiausia siekti, kad tokių dalykų nebūtų, o jei jų yra, tai padėti vietinėms tarnyboms rasti išeitį valstybiniame, o ne žinybiniame lygmenyje. Deja, kaip tik tokio požiūrio tie valstybės interesų „gynėjai“ ir neturi. Jie labiausia trykšta džiaugsmu, galėdami į aktus užrašyti vietinių specialistų „pažeidimus“, nors didesnė tų „pažeidimų“ dalis nei miškui nieko blogo nepadarė, nei prieštarauja kitiems teisės aktams, kurių valstybės „atstovai“ leidžia sau nepripažinti. Dažniausia tie „pažeidimai“ – tik neatitikimas kai kurių poįstatyminių teisės aktų pertekliniams reikalavimams. Kartais atrodo, kad teisės aktai specialiai netaisomi, kad pateisintų kontrolierių armijos reikalingumą. Arba jų pakeitimai daromi dažnai, o įsisenėję pertekliniai pamokymai nešalinami, nekeičiamos prieštaringos nuostatos skirtinguose teisės aktuose.

Visuomenėje nemažėja neteisėtų norų paklausa, kuri palaiko biurokratijos ydas ir „gadina“ sąžiningus biurokratus. Pastebimi liūdnieki pokyčiai ir vietinių specialistų lygmenyje: daugėja paklusnių vykdytojų, kuriems kūrybinis darbas – nepriimtinas, kurie tetrokšta, kad viskam būtų parengti detalūs nurodymai. Tokie specialistai, jei ko nors pasigenda savo žinyboje, tai visų pirma dar kokios nors detalesnės instrukcijos, kad nereikėtų savarankiškai priiminėti atsakingus sprendimus.

Taip pat reikia turėti galvoje, kad miškų ūkis nėra nuo kitų ūkių šakų, visuomenės ir valstybės atskirtoje ir su jomis nesusiekiančioje erdvėje, kurią galima būtų kaip nori tobulinti ir visai savarankiškai

kai tvarkyti. Taip nėra. O laikui bėgant, nors kai kurios funkcijos bei partneriai sunyksta ar pasitraukia, atsiranda naujų ir dažnai dar sudėtingesnių bei prieštaringesnių nei buvo. Pavyzdžiui, dar netolimi laikai, kai šalyje jokių gamtosauginių tarnybų nebuvo. Gi dabar gamtosauga jau kaip voratinklis apraizgiusi beveik visus su miškų ūkiu susijusius reikalus. Nesakome, kad tai nereikalinga, bet ar ne per daug? Iš kitos pusės žiūrint įsigalėjusi gamtosauga virto bene labiausiai biurokratizuota veiklos sritimi. Ne tik biurokratizuota, bet ir faktiškai nenešanti jokios atsakomybės už savo sprendimus. Tai rodo ne viena byla, kai aplinkos apsaugos struktūros ir jų atsakingi pareigūnai gali viena ranka išduoti leidimus kokiai nors statybai, o kita juos atimti ir liepti (patys ar per teisimą) pastatytą statinį nugriauti. Ir už tai – jokios tiesioginės atsakomybės. Padaryti nuostoliai, jei jie priteisiami, atlyginami iš valstybės. O problemos sukėlėjai ir nuostolių valstybei tiesioginiai kaltininkai dar prisiseiga „dorų ir teisingų“ viešojo intereso gynėjų etiketes... Net aukščiausias sistemos vadovas kartais tampa (ar padaromas) politikų ir savo biurokratinę struktūrą įkaitu...

Miškų ūkio biurokratija, XX a. pabaigoje miškų valdymą perdavus Aplinkos ministerijos reguliavimo sferai, taip pat sėkmingai prisitaikė. Apie tai galima spręsti kad ir iš neseno įvykio apie miškų urėdų pareigų „pirkimą“...

Beje, dabartinio biurokratizmo teoretikai nurodo, kad mūsų laikų „tobulėjančiame“ biurokratizme šalia klasikinių negatyvių savybių (piktnaudžiavimo tarnyba, formalizmas, valstybės lėšų grobstymas, kyšininkavimas, sprendimų vilkinimas ir kitokios savivalės) atsirado naujų – biurokratinio aparato autonomiškumo augimas ir jo apsauga nuo kontrolės, anoniminės įtakos visuomenėje didinimas ar net visuomenės klaidinimas, naudojant partinę-biurokratinę žiniasklaidą, tikrosios informacijos slėpimas, savicenzūros naudojimas dezinformacijai skleisti, nesamų priešų kūrimas ir triukšmingos kovos su jais imitavimas. Atrodo, kad mūsų miškų biurokratija lig šiolei prisilaikė ir prie klasikinių, ir prie modernių kryptių...

Taigi, biurokratizmo problema Lietuvos valstybiniame miškų ūkyje turi senas tradicijas, savus šalininkus, negausius priešininkus ir galingus globėjus. Jeigu iš kur nors atsirastų panašus miškininkas, kaip tarpukaryje Antanas Rukuiža, galbūt pavyktų biurokratizmo problemą sumažinti ar bent kažkiek demokratizuoti. Tačiau dabartinėmis sąlygomis tokiam žmogui vargu ar būtų įmanoma pasiekti reikalingas „aukštumas“ bei suburti reikalingą komandą.

Vidinė padėtis atskirose miškų ūkio įmonėse labai įvairi ir nemaža dalimi priklauso nuo vietos vadovų požiūrio: ar jie problemą labiau linkę spręsti tik patys, gink Dieve neleisdami pasireikšti kitiems, o vietoj argumentų naudodami „kietą ranką“, ar palieka vietos ir pavaldinių iniciatyvai ir moka savo nuomonę ginti argumentais, o ne vien nuorodomis į savo pareigas.

Atsiradus vietose daugiau demokratines vertybes pripažįtančių darbuotojų, darosi labiau tikėtinos ir pozityvios permainos visoje sistemoje.

Lietuvos dendrologai Jarvselja arboretume

Bandomieji beržų želdiniai Jarvselja arboretume

AUTORĖS nuotraukos

Estijos arboretumai

Dr. VALERIJA BARONIENĖ

Kasmet Lietuvos dendrologų draugijos nariai keliauja į artimesnius ar tolimesnius Europos kraštus susipažinti su vietiniais medžiais ir krūmais, pamatyti dendrologinių įdomybių, pasigrožėti augalų kolekcijomis, pasimokyti, kaip ką daryti, o kartais – ir ko geriau nedaryti... Šių metų vidurvasarį apsilankėme Estijoje. Gerai, kad tuo metu naktys trumpos ir šviesios, nes kitaip penkių dienų nebūtų užtekę pamatyti viskam, ką planavome. O mūsų planuose buvo parkai ir botanikos sodai, arboretumai ir medelynai, nacionaliniai parkai ir netgi kriokliai. Visur spėjome, net ir baravykų pasirinkome. Norėčiau pasidalinti išpūdžiais apie išpūdingiausius Estijos arboretumus.

Pirmąją kelionės dieną aplankėme 50 km nuo Talino įsikūrusį Ellamaa arboretumą. Daugeliui Lietuvos dendrologų, ypač spygliuočių kolekcininkų, jis labiau žinomas senu Nurga medelyno vardu. Pirmuosius medžius ir krūmus šeiminkai čia pasodino 1999 metais, norėdami tiesiog apželdinti gražų didelį sklypą, o po metų sumanė įsteigti medelyną. Siekdami patikrinti, kaip iš įvairiausių šalių ir klimato zonų kilę medžiai ir krūmai jaušis Estijoje, netrukus įkūrė ir arboretumą. Jame daugiausia auginami žemaūgiai spy-

Agurkinė magnolija Jarvselja arboretume

Šluotelinė hortenzija 'Wim's Red' Ellamaa arboretume

Vičio kėnis Luua arboretume

Ellamaa arboretumo fragmentas

Sitkinės eglė Jarvselja arboretume

gliuočiai – įvairių rūšių ir veislių skaičius siekia beveik 1800. Yra ir keli šimtai rūšių bei veislių lapuočių, nuo 2004 m. kaupiama rododendry bei daugiamečių žolinių augalų kolekcija, nemažai įvairių paparčių. Žemaūgiai spygliuočiai sodinami lysvėse, dirvos paviršius padengtas smulkinta žieve arba žvyru. Aukštesni medžiai pasodinti praretintame natūraliame pušyne, kuris apsaugo jautresnius augalus nuo šalčių, saulės ir vėjo. Nors šis arboretumas yra gana švelnaus klimato 6 zonoje, atitinkančioje Lietuvos pajūrį, ne visi atgabenti augalai išgyvena Estijos žiemas. Vis tik arboretumas plečiamas – kasmet pasodinama nemažai naujų, neseniai sukurtų veislių sodinukų. Kai kurių iki šiol ne tik nebuvo matę, bet ir vardus išgirdome pirmą kartą. Arboretume yra ir įdomus kriauklių

bei kankorėžių muziejus, kurio eksponatai surinkti iš viso pasaulio. Arboretumo lankymas mokamas. Čia teikiamos ir turizmo paslaugos: lankytojai gali nakvoti, naudotis sauna, vakaroti prie laužo.

Trečioji kelionės diena – vėl lietinga, bet vizitui į arboretumą skambiu Smaragd vardu joks oras negalėjo sukliudyti. Nediduką (2 ha) arboretumą 1985 m. įkūrė ir prižiūri nebejauna savininkė ir garbaus amžiaus jos mama. Panašu, kad ši moteriška linija nenutruks – mus lydėjo ir šeiminingės dukra, o kartais į pokalbius įsiterpdavo ir pastarosios dukrytė. Nedideliame arboretume augalai pasodinti taip, kad beeidamas tarp jų vinguriuojančiais takeliais gali ir paklysti. Kas keli žingsniai atsiveria naujas netikėtas vaizdas, vis kitokios kompozicijos, kuriose dera spygliuočiai ir

lapuočiai, medžiai ir gėlės, atspindintys keliuose tvenkinukuose. Veja nušienauta, piktžolės išravėtos, ant drėgnos žolės bumpsiai obuoliai, nuo akmens lankytojus smalsiai stebi katė, o šeiminingė nepailsdama pasakoja apie savo medžius ir krūmus, kurių čia yra apie porą šimtų rūšių ir veislių. Ne pati turtingiausia kolekcija, bet tikrai verta aplankyti dėl savo grožio ir savitumo.

Lietingą ir ketvirtą dieną lankomės Luua arboretume – viename seniausių ir gausiausių sumedėjusių augalų rūšimis bei veislėmis. Įkurtas 1952 metais, o pirmąjį medelį garsus Estijos miškininkas A. Ilvesas (1912-1995) pasodino 1953 metais. Arboretumą sudaro Europos, Sibiro, Centrinės Azijos, Tolimųjų Rytų ir Šiaurės Amerikos augalijos skyriai. Per pirmuosius 10

Naujai pasodinti žemaūgiai augalai Ellamaa arboretume

Nurga medelyne

Smaragd arboretume

Formų sodas Luua arboretume

metų pasodinti 330 rūšių ir veislių augalai, o šiuo metu jų maždaug dvigubai tiek. Su-kaupta gausi įvairių veislių atstovų kolekci-ja, vadinamasis „formų sodas“, kuris užima apie 2,5 ha, o likusi arboretumo dalis – 6 ha. Čia galima pamatyti nemažai seniausių Estijoje introducentų – didžiųjų pocūgių,

Geltonžiedė katalpa Luua arboretume

Vičo kėnių, korėjinių tuopų, smulkialapių ir raudonųjų klevų, hamamelių, lekėčių ir kitų. Gausiausios – Šiaurės Amerikos ir Toli-mųjų Rytų medžių ir krūmų kolekcijos, ku-kliausios – Centrinės Azijos ir Sibiro. Nema-žai Estijoje surastų pakitusių, atitinkamai rūšiai nebūdingos išvaizdos augalų, ypač gausu paprastųjų eglių. Nors dauguma jų neregistruoti tarptautiniuose registruose ir neturi teisėto veislės statuso, platinami ir auginami ne viename ne tik Estijos, bet ir kitų šalių medelyne, arboretume ar bota-nikos sode. Dubravos arboretume mes taip pat auginame gražias, tankias žemaūges paprastąsias eglutes 'Luua' ir 'Luua Pearl'.

Paskutinę kelionės dieną lankėmės Jarvselja arboretume. Jis priklauso Jarvsel-ja mokomajai ir eksperimentinei miškų apygardai (est. *metskond*, angl. *forest dis-trict*, lietuviškos miškų urėdijos atitikmuo). Dar 1924 m. daliai čia augančio miško su-teiktas rezervato statusas, siekiant išsau-goti didelę įvairovę pasižyminčią natūralią augaliją ir augalų bei gyvūnų bendrijas. Vėliau greta rezervato įveisti bandomieji

želdiniai – didelės grupės vietinių ir intro-dukuotų medžių, o po kiek laiko įvairiose miško vietose tarp savaiminių augalų pa-sodinta nemažai introductentų. Kelionėje po šį didžiulį arboretumą mus lydėjo ir apie medžius pasakojo ilgametis jo dar-buotojas, vienas geriausių Estijos dendro-logų, jau garbaus amžiaus sulaukęs prof. Heino Kasesalu. Nežinojome, kuo labiau stebėtis: ar 2 km² ploto neliestu mišku su virš 40 m aukščio išsistiebusiomis daugiau kaip 200 metų amžiaus eglėmis ir beveik tokiais pat aukštais beržais, uosiais, klevais, liepomis ir drebulėmis, ar ilgomis eilėmis senų introducentų – įvairių rūšių eglių, maumedžių, kėnių, cūgų, liepų, beržų, kle-vų ir kitų galingų medžių, ar mūsų garbaus gido erudicija ir jaunatviška energija. O gal, pavargus laikyti į medžių viršūnes už-verstas galvas, pasilenkti ir pilnomis saujo-mis braukti mėlynės, žemuogės ir neapsa-kamai skanias sveikutėles avietes... Juolab, kad tai paskutinis mūsų pasivaikščiojimas vešliais Estijos miškais ir parkais. Bent jau šiemet.

Tvenkinukas Smaragd arboretume

Miškuos dygo baravykai

Karpotojo beržo mutantas Luua arboretume

LIKMERĖ

DIDELIAIS KIEKIAIS superkame beržo rąstus

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonu 8 340 60054, el. paštu info@likmere.lt

***Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške –
Viskas vienoje vietoje***

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Jaunimas į kolektyvą įnešė

VILIJA BUDRIKIENĖ

Trečiąją rugsėjo šeštadienį profesinę šventę tradiciškai minėjo visos šalies miškininkai – sveikinome ne tik vyresnės kartos atstovus, bet ir visai dar jaunus krašto žaliojo rūbo puoselėtojus. Kai kurie tik šiemet pradėjo savo profesinę karjerą miškuos. Tai pasakytina ir apie Saugose įsikūrusio Šilutės miškų urėdijos centrinio medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio kolektyvą, kuriame iš kelių dešimčių darbuotojų – apie trečdalis yra jauni žmonės, nemažai jų kolektyvą papildė šiemet.

Šio padalinio vadovas Arvydas Stonis tuo tik džiaugiasi: jaunimas į kolektyvo gyvenimą įnešė energijos, entuziazmo ir gyvybingumo.

VILIJA BUDRIKIENĖ ir KAROLIO BIRGIOLOS nuotraukos

Padalinio vadovas Arvydas Stonis (kairėje) su meistrais Roku Pociumi ir Karoliu Birgiola

Vaikystėje į mišką vesdavosi močiutė ir tėtis

„Dirbdamas medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio kolektyve kasdien sužinai, pamatai kažką naujo, plečiasi akiratis, nori nenori – nestovi vietoje, kasdien tobulėjį“, – žibančiomis akimis pokalbį apie savo profesijos pasirinkimą pradėjo medienos ruošos meistras, 24-erių Karolis Birgiola. „Ir romantikos šiame darbe užtenka“, – priduria kolegai vos metais jaunesnis meistras Rokas Pocius.

Šie vaikinai – tik du iš keturių jaunųjų meistrų, šiemet nuo sausio papildžiusių centrinio medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio kolektyvą. Abu jie sako nesantys jokių miškininkų dinastijų sekėjai, nors miškininko profesijos vienas išskirtinių bruožų ir yra tai, kad jai ypač būdingos dinastijos.

„Na, nebent savo močiutę galėčiau priskirti prie gamtininkų, nes ji buvo žolininkė, dažnai vesdavosi mane vaikystėje į mišką rinkti vaistažolių“, – smagiai pasakoja Rokas. „Tai gal dabar šios srities žinių jau turi sukaupęs tiek, kad ir patarti negaluojančiam kuo gydytis galėtum?“, – smalsaujame. „Et, dabar jau tik vienintelį trauklapį (gyslotį) bepažįstu“, – nusijuokia Rokas.

Vainute augusiam vaikinui neretai miške tekdavo buvoti ir vėsesniais metų

laikais, kai tėtis vesdavosi kartu ruošti malų žiemai. Tad ko gero tuomet pastebėtas gamtos grožis ir tapo tuo kabliuku, kuris vis smarkiau kirbėjo pasąmonėje renkančios profesijai.

Dabar gamtoje ir miške – kasdien

Baigus vidurinę mokyklą dvejonų nebebuvo: Rokas Pocius pasirinko miškininkystės studijas ASU Miškų ir ekologijos fakultete. Jau studijų metais vaikinai kur buvęs nebuvęs vis suko į mišką: dalyvavo prof. Tado Ivanausko ornitologų klubo veikloje, atvažiuodavo į pamari, kur vyko (ir tebevyksta) paukščių stebėjimo raliai. Studijų metais Rokas išlaikė egzaminus medžiotojo bilietui gauti. Tad dabar, kai paukščių stebėjimą sako jau šiek tiek apleidęs, savaitgaliais miškan suka su draugais medžiokliais.

Jis pripažįsta, kad tiesioginiame darbe yra apščiai organizacinio darbo, bendravimo su žmonėmis, reikia rūpintis technikos priežiūra. Tad norisi ateiti į mišką ir be kasdienių rūpesčių.

„Miškas man visada buvo arti“, – savo vaikystę prisimena meistras Karolis Birgiola, augęs Šilalės rajone, Pajūrio miestelyje.

Vaikinai sako, jog išlaikius abitūros egzaminus jam ilgai svarstyti kuriuo keliu sukli neteko – jau 10 klasėje buvo apsisprendęs. Jis išvažiavo studijuoti į Kauno

miškų ir aplinkos inžinerijos kolegiją, besimokydamas atliko praktiką Šilutės miškų urėdijoje. Čia buvo taip šiltai priimtas, kad ir vėliau, jau dirbdamas vienoje Šilalės privačių medienos įmonių, vis atvažiuodavo pas šilutiškius kolegas. Kuomet Šilutės miškų urėdijos centriname medienos ruošos, prekybos ir techniniame padalinyje atsirado laisva meistro darbo vieta ir Karolis gavo pasiūlymą ją užimti, ilgai nedvejodamas – nuo šių metų gegužės čia dirba.

Karolis neslepia, kad jo užimamose pareigose yra mažokai miško, nes apstu ir darbo kompiuteriu bei dokumentų pildymo, tvarkymo. Todėl laisvesniu laiku jis mielai važiuoja į mišką: bendrauja su medienos pirkti atvykusių įmonių atstovais, padeda atrinkti ir parduoti jau paruoštą medieną.

Tačiau lyg ir to dar būtų negana, savaitgaliais vaikinai vėl suka miškan. Dažniausiai tai daro grįžęs namo, kartu su tėčiu. „Mėgstu grybauti, einu į mišką šiaip atsipalaiduoti“, – sako jaunasis miškininkas.

Karolis neapsiriboja pasiektu – išsitaria jau galvojantis apie tolesnes studijas.

Moderni technika daro medžiapjūtę patrauklia

Lankantis miškų urėdijos centriname medienos ruošos, prekybos ir techniniame padalinyje tądien nesutikome nuo šių metų

entuziazmo ir gyvybingumo

pradžios čia dirbančio Donato Dovidausko ir neseniai į kolektyvą įsiliejusio Sauliaus Andriušio. Šie vaikinai – taip pat meistrai, šiais metais prisidėję prie ryškaus šio padalinio kolektyvo atjaunėjimo.

Šiomet padalinyje įdarbinti ir dar du jauni medkirtės operatoriai – Valdemaras Gečas ir Andrius Agintas. Nors šiedu vyrai dirba miškų kirtime, bet jų darbas toli gražu nebe rankomis kirsti medžius. „Tai atliekama moderniomis medkirtėmis, kurias valdyti gali tik tinkamą pasirengimą turintys žmonės“, – patikina padalinio vadovas A. Stonis.

Jis prisimena, jog ir pats į tuometinį miško ruošos punktą atėjo dirbti būdamas panašaus amžiaus: vos baigęs mokslus 1989 m., o šiomet rugpjūčio pabaigoje perėmė vadovavimą padaliniui. Šio vadovo nuomone, darbo patirtis, žinios lengviau įgyjamos, kai trykšta jaunatviškas entuziazmas, gyvybingumas, tai labai praverčia kiekviename darbe. Jo pastebėjimu, didžiausias jaunimo privalumas yra tas, kad jis neabejotinai greičiau perpranta visas moderniausios įrangos ir technikos subtilybes. O modernumo šiandien netrūksta net ir tokioje srityje, kaip miško kirtimas ir medienos ruošimas: čia jau kompiuterizuotos ir miško kirtimo mašinos.

„Mūsų padalinyje jau trūko jaunystės ir judrumo. Atėję jaunieji mus tarsį gero-kai išjudino“, – vertina jaunųjų miškininkų ir miško kirtimo mašinų operatorių indėlį padalinio vadovas.

Miškakirtės operatorius Valdemaras Gečas

Meistras Rokas Pocius greit perprato naujos miško technikos valdymo subtilybes

Jaunimą reikia ir pamokyti, ir ugdyti

Miškų urėdijos centrinio medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio vadovas Arvydas Stonis pripažįsta, jog būna momentų, kai energingą jaunimą ir pristabdyti tenka. Mat jie nori kiekvieną darbą labai greitai daryti, kartais dar vieno nebaigę jau galvoja apie kitą; ne visada įvertina, kad tam neretai reikia ir tikslumo. Jiems trūksta dėmesio, susikaupimo, kantrybės.

Panašiai situaciją mato ir Šilutės miškų urėdijos urėdas Vaidas Bendaravičius. Pasak jo, apie ketvirtadalis miškų urėdijos kolektyvo yra iki 30 metų žmonės. Tarp jų yra visokių: ir jau įgijusių patirties, ir jos dar

Meistras Karolis Birgiola priima į padalinį atvežtus vielinės tvoros ritinius, kuriais bus aptverti želdinių plotai

neturinčių. „Visaip būna su tuo jaunimu“, – tarsteli miškų urėdas, kuomet klausiamo kas geriau: jaunas, tik dirbti pradėjęs, ar jau kelis dešimtmečius dirbantis tose pareigose žmogus. Anot pašnekovo, dirbti pradėjęs jaunas specialistas dažniausiai turi pakankamai teorinių žinių, tačiau praktinių įgūdžių jam dar, oi, kaip stinga. Užtat tokį žmogų pastačius šalia ilgamečio miškininko per porą metų galima išsiugdyti aukštos klasės darbuotoją, dirbantį būtent taip, kaip reikia toje vietoje.

Miškų urėdo pastebėjimu, didelis pliusas yra tai, kad jauni žmonės nebijo rizikos, jie nori viską išbandyti, o jei pabandžius nepavyksta – bando vėl. „Ir tik ne kartą „nusvilę“ suvokia, jog kartais paskubėjęs gali 3 kartus ilgiau užtrukti“, – sako miškų urėdijos vadovas. Dar vienas tik pradėjusiųjų darbą miškininkų stabdis, anot miškų urėdo, yra tas, kad jie nepažįsta vietovės, miškų, bet tai pataisoma laikui bėgant. Ir pats V. Bendaravičius prisimena, kai baigęs mokslus pradėjo dirbti girininkijoje, jos teritoriją gerai pažino tik po dviejų su puse metų skersai ir išilgai išvaikščiojęs...

„Linkiu, kad jauni miškininkai ir toliau mylėtų savo pasirinktą profesiją, didžiutęsi ja, įgytų vis daugiau žinių, kurios pravers puoselėjant pamario miškus“, – atsisveikindamas sakė Šilutės miškų urėdas Vaidas Bendaravičius.

Rokiškį ir Anykščius jungia meilė gamtai ir istorijai

VIDMANTAS ŠMIGELSKAS

Rokiškyje, Miškininkų gyvenvietėje gyvenantis 87 metų Juozas Barisa skaičiuoja, kad po pasaulį išvežiota mažiausiai 100 tūkst. jo užaugintų dekoratyvinių augalų. Brandaus amžiaus vyro liežuvis nesiverčia vadinti senuku – jis ir dabar spėja daugiau nei perpus jaunesni.

Išleidęs atsiminimų apie Sibiro tremtį knygą „Gyvenimas vien tik viltimi“, miškininkas J. Barisa mielai dėsto savo požiūrį į dabarties aktualijas vietinei žiniasklaidai, nuolat lanko savo gimtųjų Pačkėnų (Utenos r.) pradinės mokyklos mokinius ir mokytojus. Atvažiuoja ne tuščiomis, o su savo knygomis ir dekoratyviniais augalais.

Miškininku tapo Sibire

Iki 1989-ųjų, kol išėjo į pensiją, Juozas Barisa per 30 metų dirbo miškininku Širvintų, Panevėžio, Rokiškio rajonuose. Karjerą pradėjęs miško ruošos meistrui, Rokiškio miško pramonės ūkyje dirbo planavimo skyriaus viršininku, ekonomistu. Išėjęs į pensiją užsiėmė privačia medelininkyste.

Vis dėlto darbą miškuos J. Barisa pradėjo ne Lietuvoje ir ne savo noru. 1945-aisiais pasiturinčiai gyvenusių uteniškių Barisų šeima buvo išdraskyta – Juozo tėvas, Lietuvos kariuomenės karininkas, dar caro apdovanotas Jurgio kryžiumi, atsidūrė Krasnojarsko krašte, motina – Intoje, vienas iš brolių – Vorkutoje. Juozas ištremtas į Uralą.

J. Barisos broliai po karo išėjo į mišką. Vienas jų partizanavo iki 1948-ųjų, kol buvo įduotas ir nužudytas. Dar paauglys Juozas tapo partizanų ryšininku ir tiekėju. Rūpinosi jis ir vaistais, ir drabužiais, ir maistu.

Uralo lageryje šešiolikmečiui Juozui niekas išlygų nedarė. Kaip ir vyresnieji, jis plovė mišką, krovė vagonus, dirbo kitus sunkius darbus. Ir taip aštuonerius metus. Po Stalino mirties visa Barisų šeima susitiko Krasnojarske. Tačiau turėjo praeiti dar dveji metai, kol jiems buvo leista grįžti į Lietuvą. Juozas eksterneu Lietuvoje baigė vidurinę mokyklą, įsidarbino Širvintų linų punkte sėmenų valytoju.

Dovana Anykščių miškininkų muziejui – tarpukaryje išleistų žurnalo „Mūsų girios“ kolekcija

Juozas Barisa (dešinėje) su svečiais iš Anykščių – miškų urėdu Sigitu Kinderiu ir Troškūnų girininkijos girininku Audrius Kusta – visad turi apie ką pakalbėti

Tremtinį globojo ministras

Tremtiniui J. Barisai buvo lemtinga pažintis su to meto miškų ūkio ministru Algirdu Matulioniu. Jo skatinamas ir globojamas, Juozas 1962 m. baigė LŽŪA Miškų ūkio fakulteto neakivaizdinį skyrių, pamazų kilo karjeros laiptais. Paklaustas, ar jam darbe netrukdytų tremtinio biografija, J. Barisa šyptelėjo: „Kai neliko A. Matulionio, pradėjo trukdyti“. Apie A. Matulionį jis kalbėjo daug ir šiltai, prisiminė susitikimų detales, ministro įkalbinėjimus mokytis, prašymus rašyti straipsnius „Mūsų girioms“.

Paradoksas: tarpukario miškininkas A. Matulionis buvo kairiųjų pažiūrų, 1941 m. pasitraukęs į Rusiją tapo Raudonosios armijos 16-osios lietuviškosios divizijos kuopos vadu, pulko štabo viršininko pavaduotoju. Galbūt asmeniniai išgyvenimai kovojant su priešiška sistema ir buvimas už „smetoninės visuomenės“ ribų lėmė tai, kad A. Matulionis po karo ėmė rūpintis žmonėmis, kurie buvo iš „kitos barikadų pusės“.

Gimė anksčiau nei „Mūsų girios“

Daugybę metų J. Barisa rašė „Mūsų girioms“, asmeniškai pažinojo žurnalo steigėją ir pirmąjį redaktorių Joną Kuprionį. Juozas juokavo, kad jis keliais mėnesiais gimė anksčiau nei Lietuvos miškininkų žurnalas. „Atsimenu, vieną kartą, kai sukritikavau medžių sakimą, buvau didelę nemalonę užsitraukęs“, – apie bendradarbiavimą su „Mūsų giriomis“ kalbėjo miškininkas. Jo teigimu, ir tarybiniais metais bendradarbiavimas su profesiniu žurnalu buvo nepolitizuotas, tekstai praktiškai

necenzūruojami, o temas galėjo rinktis pats autorius. Todėl J. Barisa rašęs apie tai, kas jo nuomone buvo miškininkams aktualu.

Šeimoje – ne vienas miškininkas

Savo meilę, dešimtmečių jaunesnę medikę Eugeniją, Juozas vedė 1959-aisias. Pora susilaukė dviejų dukterų. Viena iš dukterų dirba Zarasų miškų urėdijoje, ištėkėjusi už miškininko. Antroji Barisaitė tapo medike, gyvena ir dirba Austrijoje.

Žinomu šalies miškininku tapo ir Juozo pusbrolis – Rimantas Antanas Kviklys, daug metų dirbęs Kretingos miškų urėdijos Šventosios girininkijos girininku.

Anykščių miškų urėdas vadina savo mokytoju

Pas J. Barisą lankėmės kartu su Anykščių miškų urėdijos urėdu Sigitu Kinderiu ir šios urėdijos Troškūnų girininkijos girininku Audriumi Kusta. Ant stalo atsirado ir midaus, mat Juozas yra ir bitininkas. Jo žmona E. Barisienė sakė, kad bando kiek pristabdyti sutuoktinį, bet kur tau. Žiūrėk, jis tik už kastuvo ir – į savo medelyną...

Svečius Barisos priėmė ypač šiltai, mat su Anykščių mišku urėdu jie yra seni pažįstami. Po studijų LŽŪA Sigitas Kinderis dirbo Rokiškio miškų urėdijoje Kamajų girininkijos girininku. J. Barisa negailėjo patarimų ir gero žodžio jaunajam kolegai. Iki šiol S. Kinderis jį vadina savo mokytoju. Matyt, sutampa ir abiejų miškininkų požiūris į miškininkystę, mus supančią aplinką.

J. Barisos dekoratyvinių augalų medelyne užauginti medeliai jau puošia Kanados, Austrijos, Vokietijos, Lenkijos, Baltarusijos, Latvijos, Suomijos, Maskvos bei Sank Peterburgo parkus. Į Suomiją išvežta net 10 tūkst. vnt. kaulenio sodinukų.

Anykščių miškų urėdas S. Kinderis 2005-aisias Troškūnų girininkijoje pradėjo kurti arboretumą. Pagal projektą jis užims 2 ha plotą. Jame dvi dalys: kolekcinis sklypas, kuriame – įvairių dekoratyvinių augalų rinkinys, ir miško parkas, kuriame grupėmis auga svetimžemių rūšių medžiai.

Miško parke pirmiausiai sodinami atspariausių rūšių medžiai. Kai susiformuos atitinkamas mikroklimatas, bus sodinamos jautresnės svetimžemės rūšys. Šioje arboretumo dalyje numatoma pasodinti 93 rūšių bei formų sumedėjusių augalų.

Kolekciniam sklype planuojama pasodinti 282 medžių bei krūmų rūšis ir jų formas. Šioje arboretumo dalyje yra ir Vilniaus anykštėnų sambūrio rododendrynas, kuriame veši visžaliai ir vasaržaliai įvairių rūšių rododendrai.

Po apsilankymo pas J. Barisą Troškūnų arboretumas praturtėjo keliasdešimčia naujų augalų. Rokiškėnas noriairovė dekoratyvinius medžius iš savo kolekcijos, šypsodamasis, jog „kaip sodinti ir prižiūrėti, jums aiškinti nereikia“.

Antroji J. Barisos dovana Anykščių miškininkams – žurnalo „Mūsų girios“ kolekcija. Senieji J. Barisos surinkti žurnalo numeriai iškeliavo į Anykščių miškų urėdijos Pavarių girininkijos muziejų. Miškų urėdas S. Kinderis kalbėjo, kad jo tikslas – Pavarių muziejuje surinkti visus nuo 1929-ųjų su pertraukomis leidžiamo profesinio miškininkų žurnalo numerius.

Žurnalo kolekcijos rinkimo tikslas, be abejo, pirmiausia yra edukacija, tačiau yra ir simbolikos. Per karą 1943-1944 m. Pavarių girininkijos pastate, kuriame dabar yra ir muziejui skirtos patalpos, gyveno bei tuometinės Utenos miškų urėdijos urėdu dirbo pirmasis „Mūsų girių“ redaktorius Jonas Kuprionis. Beje, šis iš Anykščių krašto kilęs žmogus du kartus karjerą padarė nuo nulio.

Rokiškėnas J. Barisa savo mini dendrariume

Po karo jis emigravo į JAV, būdamas kandidatu į mokslų daktarus, docentu, o užjūryje pradžioje teko dirbti juodą darbą, kol baigė studijas universitete, tapo profesoriumi.

Pavarių muziejumi ypač rūpinasi J. Kuprionio sūnėnas, pedagogas ir visuomenininkas Jonas Bagdonas. Jis muziejui dovanojo dėdę menančias relikvijas bei šeimos nuotraukas.

Miškų urėdijų 2016 m. rugpjūčio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Eur/m³

Sortimentas	2016 m. rugpjūčio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2016 m. sausis=100	2016 m. sausio - rugpjūčio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	54	95	55
Eglės pjautinieji rąstai	62	98	62
Ažuolo pjautinieji rąstai	177	92	190
Uosio pjautinieji rąstai	114	116	102
Drebulės pjautinieji rąstai	42	91	44
Beržo pjautinieji rąstai	68	96	70
Juodalksnio pjautinieji rąstai	53	102	53
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	41	100	41
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	36	97	37
Eglės popierrąščiai	24	109	23
Pušies popierrąščiai	24	104	24
Beržo popierrąščiai	25	109	24
Drebulės popierrąščiai	22	110	21
Uosio popierrąščiai	39	103	38
Plokščių mediena (spygliuočių)	19	112	18
Plokščių mediena (lapuočių)	19	112	18
Malkinė mediena	22	110	21
Iš viso apvalioji mediena	38	106	38

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

Apie suomiškas *Masser*

VYGANDAS KUNGYS

Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus
Klaipėdos teritorinio poskyrio vyriausiasis specialistas

Pirmą kartą paėmus suomiškas *Masser* kompanijos gaminamas žerglės *BT Caliper* mem atrodo, kad kažko trūksta. Ant žerglių tik vienas mygtukas, o visas prarametrų, reikšmių pasirinkimas organizuojamas per pačią magnetinių sensorių matavimo juostą slenkant žerglių matavimo kojelę. Nėra jokių duomenų perdavimo kabelių (USB, COM) jungčių. Valdymo ir aptarnavimo jungčių skandinaviškas minimalizmas leidžia padaryti lengvą (1,2 kg), kompaktišką, atsparų lauko aplinkos poveikiui įrenginį. Kompanija *MASSER* gamina miškininkams skirtus specializuotus, daugiav funkcinius, kompiuterizuotus įrankius.

Jų gaminamos *BT Caliper* grupės žerglės yra trijų rūšių: basic, mem, pro. Kaip bazinis modelis, *BT Caliper basic* turi mažiausiai funkcijų, programinės įrangos palaikymo, nėra vidinės atminties. Man testuoti klievo *BT Caliper mem*. Tad apie šį įrenginį kiek plačiau aprašysiu.

Raidės mem žymi, kad šiame modelyje yra vidinė atmintis ir miške matuojant nereikia suporuoto nešiojamo kompiuterio ar mobilaus telefono su android'o operacine sistema. Šiame modelyje didesnis ir programinės įrangos palaikymas. Tiesa, sulietuvinus žerglių programinę įrangą teko siųsti gamintojo atstovui licencijuoti. Daugiausiai

funkcijų turintis ir brangiausias šio grupės modelis yra *BT Caliper pro*. Čia programinė įranga leidžia kurti savo aplikacijas, laisvai naudotis jau paruoštu jų rinkiniu. Su juo galima naudoti atskirai komplektuojamą medžių aukštmatį, rastų ilgio matuoklį. Abreiviatura *BT* žymi, kad visi šios žerglių grupės modeliai duomenis perduoda belaidžiu *Bluetooth* ryšiu.

Gamintojo teigimu, populiariausią *BT Caliper* mem įsigyjama dėl optimaliausio kainos ir teikiamų pagrindinių matavimo funkcijų santykio.

Žerglės įjungiamos paspaudus apatinį mygtuką. Spaudžiama apie 1 sek., kol pasirodo pagrindinis pasirinkimo meniu. Meniu reikšmės, kaip ir numerius, tekstą, pasirenkame slinkdami žerglių kojelę. Pasirinkimą patvirtiname mygtuko paspaudimu. Ilgas paspaudimas grąžina iš pasirinktų meniu į pagrindinį meniu langą. Po kiekvieno pasirinkimo paspaudimo girdimas garsinis signalas.

Žerglių kojelės prieš įjungiant turi būti suglaustos. Tuomet įjungus bus automatiškai atliekama kalibravimo procedūra. Jei tai nebus atlikta, žerglės rodys pranešimą, nes bus netinkamai matuojama. Suspaudus kojelės reikėtų nuspausti mygtuką ir žerglės susikalibruos, pradės matavimus nuo nulio.

Masser BT žerglės yra 500, 650 ir 800 mm ilgio. Jei turimo įrankio ilgis yra nepakankamas pamatuoti medžiui, matuojama iki žerglių pabaigos galo. Supypsėjus dukart, paspaudžiame mygtuką, įsidėmima arba pasižymima ta medžio vietos dalis, iki kurios užteko žerglių ilgio, ir pamatavus likusią dalį vėl paspaudžiame mygtuką. Žerglės sudebi reikšmės ir įveda medžio matavimų sumą. 650 mm ilgio žerglėmis galima pamatuoti iki 999 mm skersmens medį.

Visi duomenys perkeliama belaidžiu *Bluetooth* ryšiu. Žerglių *Bluetooth* sukonfiguruotas ne pagrindiniam (slave) valdymui. Tai reiškia, kad nutrūkus *Bluetooth* ryšiui, jis atstatomas iš suporuoto pagrindinio (master) kaupimo įrenginio (išmanaus telefono, PC kompiuterio). Gali būti nustatyta, kad įjungus žerglės *Bluetooth* ryšys veiktų visada ir siųstų duomenis pastoviai pamatavus kiekvieną medį arba visus matavimus vienu failu, baigus darbus miške.

Perkėlus duomenis į kompiuterį, reikalingas tolimesnis jų apdorojimas. Perkelti matavimo duomenys *Excel* lentelėje neatitinka mums įprasto medžių taškavimo lapo. Pateikiama sklypo medžių inventorizacinis lapas, kuriame kiekvienam medžiui matuojant iš eilės suteikiamas eilės numeris, greta rikiuojasi medžio rūšis, skersmuo ir kiti duomenys. Aktualus tampa ir tokio sklypo medžių inventorizacijos lapo įstatyminis reglamentavimas. Žerglės matuoja 1 mm tikslumu, struktūrinės lentelės sudarytos kas 4 cm. Rankiniu būdu toks perrūšiavimas mūsų struktūrinėms lentelėms, norint apskaičiuoti tūrius, būtų varginantis darbas, tam reikalingas tolimesnis skaitmeninis apdorojimas.

Paprasta šių žerglių priežiūra. Prilipusius sakus gamintojas rekomenduoja nutrinti mediniu grandikliu. Nereikia naudoti jokių skiediklių, tepalų linuotės, ratukų guolių tepimui. Yra tvirtinimo vietos žymėjimo kreidelės, dažų balionėlio laikikliai. Žerglės parduodamos su patogiu ir saugiu transportavimo dėklu.

Tinklapyje <http://www.masser.fi> pastoviai atnaujinama informacija apie gaminamus produktus, pateikiamos naujos programinės įrangos versijos. Neseniai pasirodė mobiliems telefonams skirta programėlė *Masser Mobile*

žergles *BT Caliper mem*

Caliper, leidžianti duomenis siųsti tiesiai į mobilųjį telefoną su *Android OS*.

Iš neigiamų dalykų reikėtų paminėti, kad nepavyko visiškai sulietuvinti žerglės esančios programinės įrangos. Nors gamintojo atstovas ir žadėjo padėti, lietuviškos raidės A, E, Ė, I, Š, Ų, Ū, Ž vis dar nepalaikomos. Valdymo minimalizmas – geras dalykas, įvedant mažai pasirinkimo reikšmių turinčius duomenis, pavyzdžiui, padarimą: grynas, pusgrynas, malkinis. Tačiau kai medžių rūšių skaičius yra daugiau kaip dešimt, reikia įgudimo, norint sparčiai jomis dirbti.

Mažėjant miškų pasiūlai, kylant jų kainoms, tiek parduodant, tiek įsigyjant reikalingas medyno tūrio, jo sortimentinės struktūros maksimalus tikslumo įvertinimas. Šis įrenginys leidžia vienam specialistui atlikti kertamų biržių tūrio nustatymo darbus. Sertifikavus šį įrenginį, galima naudoti savavališkai iškirstų medžių kelmų matavimui, nes gamintojo deklaruojamas matavimo tikslumas yra ± 1 mm. Daug kam žinoma situacija, kad palynojuos dažnai tenka nutraukti biržės matavimo darbus, nes

VACLOVO TREPĖNAČIO nuotrauka

ištyžta taškavimo lapo popierius. Dirbant šiuo prietaisu šios problemos nelieka. Gamintojo deklaruojamas IP67 standartas garantuoja visišką atsparumą dulkėms, apsaugą nuo vandens, net panardinus iki

1 metro gylio. Esant miške prietaisui, varėdant darbų nereikia nutraukti, nes galima įjungti žerglių ekrano apšvietimą. Šios žerglės sutaupytų laiko ir miškininkams, ir miškų kontrolieriams.

nokian PADANGOS MIŠKO TECHNIKAI

UAB „PGM TECHNIKA“

Plento g. 6, Užliedžiai, 54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Faks. 8 37 215101

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

nokian
HEAVY TYRES

nokian
Forest King F

Esame permainų išvakarėse

Rugsėjo pradžioje pateikė išvadas bei pasiūlymus miškų urėdijų veiklos optimizavimo komisija (toliau – Komisija), vadovaujama generalinio miškų urėdo pavaduotojo Valdo Vaičiūno. Komisija, į kurios sudėtį buvo įtraukta ir LMPF pirmininkė Inga Rugininė, įvertino miškų urėdijų ekonominius veiklos rezultatus, jų kitimo tendencijas ir pateikė siūlymus dėl galimo miškų urėdijų didesnio veiklos konsolidavimo ir veiklos bei skaičiaus optimizavimo, išvadą dėl miško ruošos organizavimo būdų bei pritarė rodiklių sistemai, pagal kurią būtų nustatomas girininkijų skaičius miškų urėdijose, girininkijų dydis ir jose dirbančių darbuotojų skaičius.

Komisija, atsižvelgusi į visas aplinkybes, rekomendacijas, susiklosčiusį medienos kainų lygį, darbų sąnaudų ir kitų paslaugų kainų tendencijas, miškų urėdijų potencialą, priėjo išvados, kad kai kurių miškų urėdijų ekonominis gyvybingumas darosi problematiškas. Dėl labai skirtingų ekonominių galimybių socialiai neteisingas tampa ir darbo apmokėjimas, kai tų pačių pareigybių atlyginimai atskirose miškų urėdijose skiriasi 40-50 proc.

LMPF valdyba, aptarusi Komisijos siūlomą išvadą, joms iš esmės pritarė ir pavedė LMPF pirmininkei kartu su kitais komisijos nariais šias išvadas pasirašyti. Pirmiausia vadovavomės nuostata, kad bekompromisinio priešinimosi reformoms kelias yra

neperspektyvus ir tik dalyvaujant procesuose galima daryti tiems procesams įtaką. LMPF valdybos nariai kolegialiai tarėsi visais Komisijai keltais klausimais, suderino pozicijas, kurių turėjo laikytis Komisijos darbe dalyvaujanti LMPF pirmininkė. LMPF valdyba, suprasdama, kad prie susidariusios opinijos reformos yra neišvengiamos, per savo atstovę komisijoje kėlė tikslus, kad miškų urėdijų veiklos optimizavimo socialinės pasekmės darbuotojams būtų kuo palankesnės, todėl pritarė švelniausiam komisijos siūlymui – stambinti miškų urėdijas, vadovaujantis tam tikrais kriterijais.

Pagrindiniai miškų urėdijų ekonominio gyvybingumo vertinimo kriterijai numatyti du: valstybinių miškų plotas turėtų būti ne mažesnis kaip 25-30 tūkst. ha ir metinės kirtimų apimtys – ne mažesnės kaip 100 tūkst. ktm. Manoma, kad tokios kirtimų metinės apimtys turėtų užtikrinti įmonės ekonominį gyvybingumą bei bent dalinai išlyginti miškų urėdijų ekonominį potencialą. Neatitinkančios šių kriterijų miškų urėdijos būtų reorganizuojamos jungimo arba skaidymo būdu. LMPF nuomone, šis variantas, lyginant su siūlytais vienos valstybinės miškų įmonės arba 10 stambių miškų įmonių suformavimu, būtų socialiai švelniausias ir leistų išsaugoti daugiausiai darbo vietų.

LMPF kėlė Komisijai administracinės naštos darbuotojams mažinimo problemą. Jau dabar visų darbuotojams pavestų pa-

pildomų funkcijų atlikimui (priešgaisrinis budėjimas, aplinkosauginiai reidai, medienos apsauga, jos atleidimas ne darbo metu ir kt.) panaudotas darbo laikas apskaitomas nepilnai (ne visas dirbtas darbo laikas žymimas darbo laiko apskaitos žiniaraščiuose). Todėl LMPF siūlė išvadose rekomenduoti, kad miškų urėdijoms nustatytų darbuotojų skaičius turėtų garantuoti visų funkcijų atlikimą, neviršijant Darbo kodekse numatytos darbo laiko trukmės. Deja, į Komisijos išvadas pavyko įterpti tik aptakesnę formulotę, kad vykdoma valdymo pertvarka užtikrintų socialiai orientuotą darbo santykių klausimų sprendimą.

LMPF taip pat pasiekė, kad Komisija rekomenduotų LMPF atstovus įtraukti į prie Generalinės miškų urėdijos numatomos sudaryti Tarybos strateginiams valstybinio miškų ūkio klausimams spręsti sudėtį. Dalyvavimas šioje Taryboje leistų atstovauti darbuotojų interesus sprendžiant ir strateginius klausimus, juo labiau tai būtų aktu reorganizacijos metu. Komisija taip pat rekomendavo, kad LMPF atstovai turėtų dalyvauti rengiant Aplinkos ministerijos, Generalinės miškų urėdijos ir Valstybinės miškų tarnybos teisės aktų projektus, susijusius su valstybinio miškų ūkio valdymo pertvarka. Tai taip pat suteiktų galimybę pareikšti savo pozicijas bei derėtis dėl palankesnių reformos eigoje tiek atleidžiamų, tiek liekančių dirbti darbuotojų socialinių garantijų.

Žinant Aplinkos ministerijos Miškų departamento ir Generalinės miškų urėdijos vadovybės nuomonę, kad Lietuvoje valstybinius miškus turėtų valdyti viena valstybės įmonė, šios Komisijos siūlymai ir pagal juos galima reforma bus tik pradžia, tik akmenis išjudinimas, kuris anksčiau ar vėliau baigsis vienos įmonės sukūrimu. Numatomos reformos vyktų jau liberalizavus Darbo kodeksą ir supaprastinus darbuotojų atleidimo sąlygas. Mūsų tikslas – siekti, kad reformose kuo mažiau nukentėtų eiliniai darbuotojai, kad jos būtų atliktos socialiai teisingai, laikantis teisės aktų reikalavimų. Šį tikslą LMPF gali pasiekti atstovaudama kuo gausesnį profesjūnų narių skaičių, todėl raginame papildyti profesjūnų gretas. Būdami vieningi, galime pasiekti palankiausių darbuotojų rezultatų.

LMPF valdyba

Miškininkai – Liškioje

Varžybų aikštelė

Lietuvos medkirčiai pasaulyje – vėl septyniolikti

Lietuvos medkirčių komanda rugsėjo 8-11 d. dalyvavo XXXII-ajame Pasaulio medkirčių čempionate, kuris vyko Lenkijoje, Vyslos mieste. Varžybose dalyvavo 109 plovėjai iš 27 šalių. Profesionalų grupėje varžėsi 81 dalyvis, jaunių – 24. Lenkijai atstovavo dvi komandos, kurių viena nebuvo įskaitinė. Mūsų šaliai atstovavo 4 medkirčiai – 3 profesionalų kategorijoje ir vienas jaunis iki 24 metų. Profesionalų grupėje varžėsi Tadas Guzevičius, Romas Balčiūnas ir Gediminas Stasiūnas, o jaunių – Andrius Mockus. Komandą į Lenkiją lydėjo KMAI kolegijos lektoriai Nerijus Marcinkevičius ir Ingrida Poškienė. Mūsiškiai varžėsi su pjūklais „Husqvarna 576 XP“.

Lietuvos medkirčių komanda

Šiame čempionate pasiekti du nauji pasaulio rekordai: prancūzas Yoan Caparros pjūklo grandinę pakeitė per 8,4 sekundės ir pagerino buvusį 8,7 sekundės rekordą, o olandas Arian Essentam pagerino medžio kirtimo rekordą, surinkęs maksimalų 660 taškų kiekį.

Lietuvos medkirčiams šis čempionatas nebuvo labai sėkmingas. Pasaulio čempionato debiutantas Tadas Guzevičius profesionalų kategorijoje užėmė 44 vietą. Jis puikiai nukirto medį ir šioje rungtyje surinko 645 taškus iš 660 galimų. Kupiškėnas Romas Balčiūnas užėmė 49, o panevėžietis Gediminas Stasiūnas – 57 vietą.

Pasaulio čempionu tapo baltarusis Valery Durovich, antrąją vietą laimėjo jo tėvynainis Siarhei Shkudrov, o trečiąją – vokietis Marco Trabert.

Jaunių kategorijoje Andriui Mockui iš Šaokių varžybos prasidėjo neblogai, bet medžio kirtimo rungtis jam nebuvo sėkminga. Kertamas medis virto ne ten, kur Andrius norėjo, ir tarp jaunių jis užėmė 20 vietą. Geriausiu tarp jaunių pripažintas slovakas Marek Lubas.

Bendroje komandinėje įskaitoje Lietuvos rinktinė užėmė 17 vietą, kaip ir 2014 m. Šveicarijoje vykusiame čempionate. Daugiausiai taškų šių metų Pasaulio čempionate surinko Baltarusijos komanda, antri buvo vokiečiai, trečiąją vietą užėmė šveicarai.

Laisvalaikio aplankėme Karpatų eglės genų banką bei medelyną, kur susipažinome su miško sodmenų auginimo technologijomis, domėjomės Lenkijoje vykdoma kurtinių gausinimo programa.

Už visokeriopą paramą ir galimybę dalyvauti šiame čempionate dėkojame Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos administracijai, Aplinkos ministerijai ir UAB „Husqvarna Lietuva“.

NERIJUS MARCINKEVIČIUS

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos lektorius

T. Guzevičiaus nukirstas medis

G. Stasiūnas ruošiasi tiksliojo pjaustymo rungtiai

„Forest sport 2016“ varžybose

Mūsų tradicijos tęsiamos. Šiomet atviros tarptautinės pereinamos taurės miškininkų varžybos „Forestsport 2016“ vyko giliai Latvijoje miškuose pasislėpusiame Druvienu kaimelyje. Jose dalyvavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos miškininkų komandos. Nors dalyvių sulaukta kiek mažiau nei įprastai, nes sinoptikai prognozavo vien tik liūtį, užtat susirinko patys ištvermingiausi ir stipriausi. Jiems netrūko geros nuotaikos ir energijos.

Varžybų organizacija šiemet kiek skyrėsi nuo praeitų metų: įtrauktos naujos rungtys, kurioms prireikė pjūklininko, valtės irklavimo, uogautojo ir kitų „kvalifikacijų“.

Maloniai nustebino šiltas ir nuoširdus latvių kolegų svetingumas. Be varžybų buvo daug įdomaus bendravimo. Pastatyta tikra indėniška pirtis, šalia gražus ežeras ir žvejyba. Kaip visada kunkuliavo didžiulis katilas ir avinas jame...

Varžybose dalyvavo 10 komandų. „Forestsport“ pereinamąją taurę iškovojo „Latvijas Valsts Meži“ komanda (Latvija), antroji vieta atiteko „Rebel Wrap“ ko-

Latvijoje

mandai (Latvija), trečioji – „TITANIKI/LUNATIKI“ komanda (Lietuva).

Sveikiname laimėtojus ir visus dalyvius! Dėkojame visiems padėjusiems organizuojant šias varžybas.

ANTANAS GARBAČAUSKAS
Nuotraukos iš tinklapio www.forestsport.lt

Terra hydrogel Aqua

Kad pasodintas miškas prigytų 100 %!

Terra Hydrogel Aqua® – gelis šaknų mirkymui, augalo prigijimui, augimą ir žydėjimą skatinanti medžiaga. Preparato efektyvumą pajus tiek mėgėjas, tiek profesionalas. **Terra Hydrogel Aqua®** yra naujas, efektyvus, ekonomiškas ir ekologiškai saugus produktas drėgmės režimui valdyti.

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506, El. p. info@mmc.lt, www.miskui.lt, www.mmc.lt

www.uniforest.com

Geriausia pagalba ten, kur neįvažiuoja miško technika

- Visa technika sertifikuota KWF;
- Profesionalus, patikimas ir paprastas naudojimas;
- Nepamainoma pagalba dirbant pelkiniuose, šlaitiniuose miškuose;
- Efektyvi investicija už protingą kainą;
- Didžiulis pasirinkimas pagal galimybes ir papildomus priedus.

mob. tel. 8 670 24481

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

HSP Grippen
of Sweden

HSP Grippen patys tvirčiausi ir patikimiausi griebtuvai pasaulyje

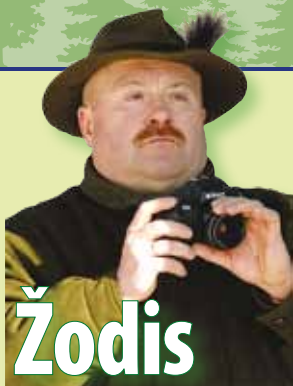
- ★ Didžiulis pasirinkimas griebtuvų miškovežiams, medvežėms, biokurui ir didiesiems medienos krovos terminaliniams kranams
- ★ Aukščiausios rūšies plienas, du sustiprinti cilindrai
- ★ Realios garantijos ir servisas.

mob. tel. 8 670 24481

miskui.lt

UAB „MMC Forest“
Nausodžio k., Vėžaičių sen., 96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506 • El. paštas info@mmc.lt
• www.miskui.lt • www.mmc.lt

Žodis skaitytojui

(ne visai giesmė apie stumbrą)

Seniai, seniai, kai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės padangėj ryškiausiai švietė kunigaikščių Radvilų žvaigždės, vienas Biržų Radvila užsimanė pro savo Biržų pilies langą gėrėtis stumbru – LDK didybės simboliu (jo bičai, vakarų Europos karaliai, kunigaikščiai ir grafai seniai buvo savo stumbrus patvarkę...). Kunigaikščiui panorėjus, jo kancleriui paliepus, stropūs pavaldiniai stumbrą pėsčią iš Belovežo girios atvarė į gardą Biržų girios pakrašty. Stumbro kelionės „vaizdzialis“ turėjo būti neblogas... Istorijos profesoriai dar neišsiaiškino, ką biržėnai manė apie tą milžinišką karvę, Jo Šviesybės Kunigaikščio garde.

Nepraėjus nei keliems šimtams metų, kitas Lietuvos valdovas, ne kunigaikštis, Antanas nusprendė: Lietuva be stumbrų – ne Lietuva. To meto kancleriai ir mano mokytojas, praėjusio amžiaus aštuntojo dešimtmečio zoologų patriarchas (tebūna lengva jam žemelė) docentas Augustinas Mačionis atsiliepė – tebūnie šitie žvėrys ant Krekenavos (su karčema ružava) žemės. Kaip tarė, taip ir padarė. Ir atsirado stumbrų gardas ant Pašilių. Ir gyveno ten iš „maskovijos“ atvežti Europos mohikanai ilgai ir laimingai (ir tebegyvena). Gardas buvo geras, bet jį statė kažkoks „Statybos trestas“ o ne Jo Šviesybės baudžiauninkai. Ir išlūžo tresto įtvirtuota papuvusi kartis, ir išėjo iš gardo stumbrai laisvės ant Krekenavos žemės ieškoti.

O išėjė rado rojų. Eini į kairę – javai, kaip jūra. Eini į dešinę žalių, kaip rūta, rapsų pasėta. Gyvenk ir žvenk... Bet čia atėjo ūkininkas ir paklausė: o kas man iš to...

Paskaitykit.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Laikina stumbrų grupelė

JONO BARZDĖNO nuotrauka

Ką apie stumbrus mano gyvenantieji šalia laisvosiosios jų bandos?

LINAS BALČIAUSKAS, LAIMA BALČIAUSKIENĖ,
MARTYNAS KAZLAUSKAS
Gamtos tyrimų centras, Šiaulių universitetas

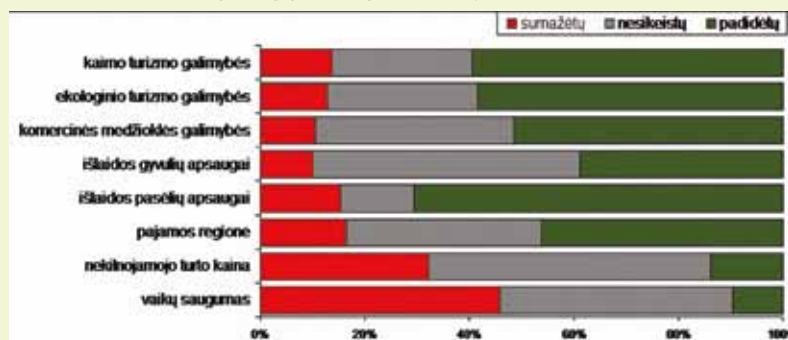
Iš nedaugelio šalių pasaulyje, kur stumbrai gyvena ir laisvi, Lietuva yra unikali tuo, kad jų laisvosios bandos ganosi intensyvaus žemės ūkio teritorijose. Laisvajai stumbrų bandai didėjant, didėja ir jų daromi nuostoliai žemės ūkiui. Todėl tęsiasi diskusija apie stumbrų daromą žalą bei kur jiems yra tinkama vieta laisvai gyventi.

Stumbrų ir vietos gyventojų konfliktą galima buvo numatyti iš anksto, kai šių žvėrių banda pradėjo užimti naujas teritorijas Kėdainių link. Problemos sprendimui buvo parengtas Stumbro (*Bison bonasus* L.) apsaugos planas. Jame numatyta dalies laisvų stumbrų perkėlimas į du naujus stumbrynus ir naujos laisvos bandos formavimas pietinėje Lietuvos dalyje. Taigi, Lietuva bus pirmoji šalis Europoje, perkelianti laisvuosius stumbrus į naujas teritorijas.

Prieš patvirtinant planą, masinės informacijos priemonėse padaugėjo publikacijų apie stumbrų žalą. Kadangi gyventojų nuomonė nebuvo tirta, kartu su Krekenavos regioninio parko darbuotojais 2014 m. apklausėme apie 650 Panevėžio ir Kėdainių rajono gyventojų iš stumbrų bandų apgyventų teritorijų ir netoli jų. Norėjome sužinoti, ar paskelbus apie dalies gyvūnų perkėlimą, pasikeis nuomonė apie stumbrus, ir ar tokia populiacijos valdymo priemonė gyventojams atrodo priimtina. Taip pat buvo įdomu, kokie veiksniai formuoja gyventojų nuomonę.

Respondentai kritiškiau įvertino stumbrų daromą žalą (lyginant su 2008–2009 m. apklausa). Tačiau toks pasikeitimas nereiškia, kad stumbrai yra nekenčiami gyvūnai. Nepaisant žalos, jų buvimą regione žmonės vertina teigiamai. Požiūrį labiausiai formuoja keli veiksniai, iš kurių svarbiausi – saugumas ir su stumbrų buvimu susiję ekonominiai aspektai. Suvokdami, kad laisvųjų stumbrų buvimas padidina įvairių turizmo rūšių ir komercinės medžioklės galimybes, netgi galėtų padidinti regiono pajamas, vietos gyventojai baiminasi augančių išlaidų pasėlių ir gyvulių apsaugai, o labiausiai – dėl savo vaikų saugumo.

Kėdainių ir Panevėžio rajonų gyventojų nuomonė, kokius gyvenimo aspektus ir kaip paveiktų laisvųjų stumbrų buvimas apylinkėse

Apibendrinant galime teigti, kad stumbrų priimtumas ir jų populiacijos valdymo priemonių įvertinimas nepriklauso nuo respondentų amžiaus, lyties ir gyvenamosios vietos. Svarbiausi veiksniai, formuojantys rūšies priimtumą, yra susiję su ekonominiais aspektais ir saugumu, todėl būtent į tai turėtų būti atsižvelgiama naujų stumbrų bandų formavimo vietose.

Kokia stumbrų ateitis Lietuvoje?

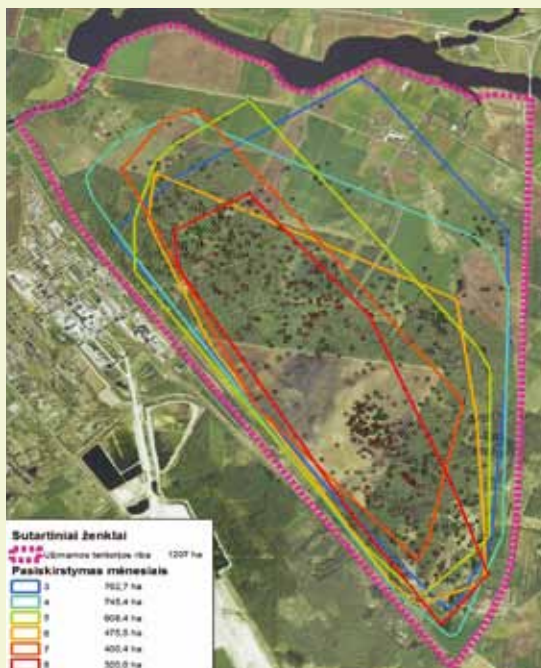
Dr. GINTARĖ SABILINKIENĖ, KASTYTIS ŠIMKEVIČIUS, ARTŪRAS KIBIŠA

Europinis stumbras mūsų šalyje yra vis dar įtrauktas į Lietuvos raudonąją knygą. Laisvėje gyvenantys stumbrai visoje Europoje išnyko XX a. pradžioje (1919 m. Belovežo girioje sumedžiota pasukutinė čia gyvenusi patelė).

Vykdami europinio stumbro reaktimizacijos programą, Lietuvoje pirmasis 50 ha aptvaras stumbrams veisti 1969 m. įrengtas Panevėžio miškų urėdijos Krekenavos girininkijos Pašilių miške. Teigiama, kad dalis čia įveistų stumbrų pabėgo ir susiformavo laisvėje gyvenančių populiacija.

Aplinkos ministerijos apskaitų duomenimis, laisvėje ilgą laiką gyveno tik apie 20 individų. Jie vangiai dauginosi, neretai žūdavo keliuose. Tikėtina, kad jų populiaciją mažino ir brakonieriai. Nuo 2006 m. laisvėje stumbrų populiacija ėmė pastebimai augėti. Tikriausiai jie prisitaikė prie besikeičiančio mozaikiško kraštovaizdžio, intensyvaus žemės ir miškų ūkio bei nuolatinio trikdymo. 2015 m. duomenimis, Europoje apie 4000 stumbrų jau gyveno laisvėje: daugiausia jų priskaičiuojama Baltarusijoje (virš 1300), Rusijoje (998) ir Lenkijoje (apie 1200). Laisvėje gyvenančių stumbrų yra ir Ukrainoje, Rumunijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Bulgarijoje, Slovakijoje.

Apskaitų duomenimis, šiuo metu Lietuvoje laisvėje gyvena 186 stumbrai, kurie pasiskirstę į 6 grupes. Panevėžio rajone gyvena 2 grupės po 31 ir 15 gyvūnų bandoje, Kėdainių rajone – 4 grupėse nuo 12

Schemoje – stumbrų užimama teritorija

iki 50 gyvūnų. Didelės bandos pridaro nemažų nuostolių ūkininkų pasėliams maitinantis (vienam stumbrui per parą reikia pašaro iki 10 proc. bendro kūno svorio) bei ištrypdami.

Lietuvoje numatyta dalį laisvėje gyvenančių stumbrų sugauti ir perkelti į du naujai įrengiamus aptvarus. Tokiu būdu siekiama išskaidyti stumbrų bandas, sumažinti jų koncentraciją derlingose Panevėžio ir Kėdainių rajonų žemėse.

Telšių miškų urėdijos Ubiškės girininkijos „Žvėrinčiuje“ įrengtas naujas aptvaras, kuriame turėjo būti apgyvendinti laisvėje sugauti stumbrai. Deja, įgyvendinti stumbrų perkėlimo darbus pasirodė sunkiau, nei manyta.

Aplinkos ministerija šių metų rugsėjo viduryje surengė tarptautinį seminarą, kuriame buvo aptariami tolimesnio laisvėje gyvenančių stumbrų populiacijos tvarkymo planai ir galimybės. Pasitarime savo patirtimi dalijosi mokslininkai, praktikai ir iš Rusijos bei Baltarusijos.

Seminaro dalyviai lankėsi Panevėžio miškų urėdijos Pašilių stumbrinė, kuriame buvo pradėti vykdyti stumbrų populiacijos reaktimizacijos darbai, įvertino Telšių miškų urėdijoje įrengtą

naują aptvarą stumbrams. Taip pat aplankė Dzūkijos nacionaliniame parke esančią teritoriją, kur numatoma įrengti dar vieną aptvarą laisvėje sugautiems stumbrams apgyvendinti, o išleidus į laisvę būtų sudaryta genetinių mainų su Baltarusijos bei Lenkijos stumbrų populiacijomis galimybė.

Rusijos ir Baltarusijos mokslininkai pasidalijo ilgamete patirtimi apie laisvėje gyvenančių stumbrų gaudymą gaudyklėmis, migdymą, naudojant imobilizuojan-

Žala pasėliams

Pažeistos eglės

Apgrauzti uosiai

Stumbrai Telšių miškų urėdijos „Žvėrinčiaus“ aptvare

čias medžiagas. Mokslininkė Marija Čis-topolova iš Maskvos ekologijos instituto pristatė savo atliktus stumbrų stebėjimus, naudojant radiolokacinius siųstuvus.

ASU doktorantas Artūras Kibiša pristatė Miškų ir ekologijos fakulteto mokslininkų atliekamus stumbrų erdvinio pasiskirstymo tyrimus bei stumbrų daromos žalos žemės ūkio ir miško kultūroms apskaičiavimo tyrimus, naudojant aerofotonuotaukus. Stumbrų erdvinio pasiskirstymo teritorijoje tyrimai atliekami stebint vieną GPS siųstuvu pažymėtą stumbrų patelę, kuri kartu su 34 individų banda laikosi Kėdainių rajone, Bublių ir Juodkiškių miškų masyve. Stumbrininkui Rytui Papšui pavy-

ko anksti pavasarį vienai stumbrei uždėti antkaklį su GPS siųstuvu. Jis reguliariai siunčia duomenis apie stumbrės buvimo vietą (koordinates). Kartu su antkaklį nešiojančia patele laikosi 34 individų banda. Tad ArcGIS programos pagalba atlikta stumbrų bandos erdvinio pasiskirstymo analizė. Įdomu tai, kad ši stebima stumbrų banda laikosi 1207 ha teritorijoje, kurią tarsi izoliuoja magistralinis kelias Via Baltica, geležinkelio linija bei urbanizuotos teritorijos. Dėl mitybos ir antropogeninių veiksnių stumbrų banda paskutinius kelis mėnesius susikontcentravo ir laikosi tik 320 ha plote, darydama vis didesnius nuostolius ir miško želdiniams.

Žalos fotografavimui galima panaudoti dronus

Pažeisto lauko aerofotonuotrauka

Antano Truskausko Pl
FELIS

Tel.: 8 5 2330009,
8 5 2337780
Faks. 8 5 2130200
Mob. 8 698 89240
El. paštas felis@takas.lt
skype felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtos sauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysiame geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite:
www.hunting-world.com

Pusmetį trukusių tyrimų rezultatai parodė, kad stumbrai kur kas daugiau laiko praleidžia miškuose nei atvirose teritorijose. Vertinant pagal medynų brandumo grupes, stumbrai daugiausiai laiko praleidžia jaunuo-lynuose, o atvirų kirtaviečių ir perbrendusių medynų vengia. Vertinant pagal medynuose vyraujančių medžių rūšis, stumbrai rinkosi eglynus ir pušynus, augančius natūralaus drėgnumo hidrotope (N), taip pat uosynus ir beržynus. Vertinant stumbrų pasiskirstymą žemės ūkio naudmenose, stumbrai labiau rinkosi grūdines žemės ūkio kultūras bei kukurūzus, o rapsai, daugiametės žolės ir kitos kultūros jų nedomino.

Pirmą kartą Lietuvoje buvo išbandytas stumbrų daromos žalos žemės ūkio kultūroms vertinimas, naudojant aerofotonuotraukas, padarytas bepiločiu orlaiviu (dronu). Jos analizuotos naudojant ArcGIS programą. Aerofotonuotaukose galima tiksliau nustatyti pažeistos teritorijos dydį bei identifikuoti žalą padariusių gyvūnų rūšį, nes žalą žemės ūkio kultūroms daro ne tik stumbrai. Šis pažeisto ploto nustatymo metodas gali būti naudojamas žemės ūkyje vertinant stumbrų padarytos žalos dydžius, kai ūkininkai prašo kompensacijų už patirtus nuostolius. Sėkmingai pradėtų vykdyti mokslinių tyrimų rezultatus šiais metais numatoma pristatyti Vengrijoje vyksiančiame medžioklės simpoziume „Huntsymposium 2016“.

Konkursa dalyviai

Konkursas „Tiriamieji darbai miške“ Peterhofs

Mes, Erika Abromavičiūtė ir Emilija Obelienytė, Kauno rajono Raudondvario gimnazijos Kulautuvos skyriaus 12 klasės moksleivės, rugsėjo 4-9 d. dalyvavome Rusijoje, netoli Sankt Peterburgo esančiame gražiame Peterhofo miestelyje vykusiame XI-II-ame tarptautiniame konkurse „Tiriamieji darbai miške“. Nors jame dalyvavo atstovai iš beveik 30 šalių, jau pirmą dieną visi ėmėme bendrauti, suradome begales bendrų temų, kuriomis diskutuoti tapdavo per trumpi vakarai. Ilgam įsiminė pirmąją projekto dieną surengtą ekskursiją po Sankt Peterburgą: didžiulis prabanga dvelkiantis Ermitažas, skulptūros, puošniosios cerkvės...

Vienoms iš pirmųjų pristatyti anglų kalba savo tiriamąjį darbą „Spygliuočių antibakterinių ir fitoncidinių savybių tyrimas“ pavyko be jokių nesklandumų. Į komisijos narių užduotus klausimus turėjome argumentuotus atsakymus. Pristačiusios savąjį darbą, galėjome atsikvėpti ir ramiai klausytis kitų pristatymų, kurių buvo dar 36. Visų dalyvių tiriamieji darbai buvo įdomūs, puikiai atlikti. Dauguma konkurso dalyvių

Lietuvos jaunosios miško bičiulės su tautiniais rūbais

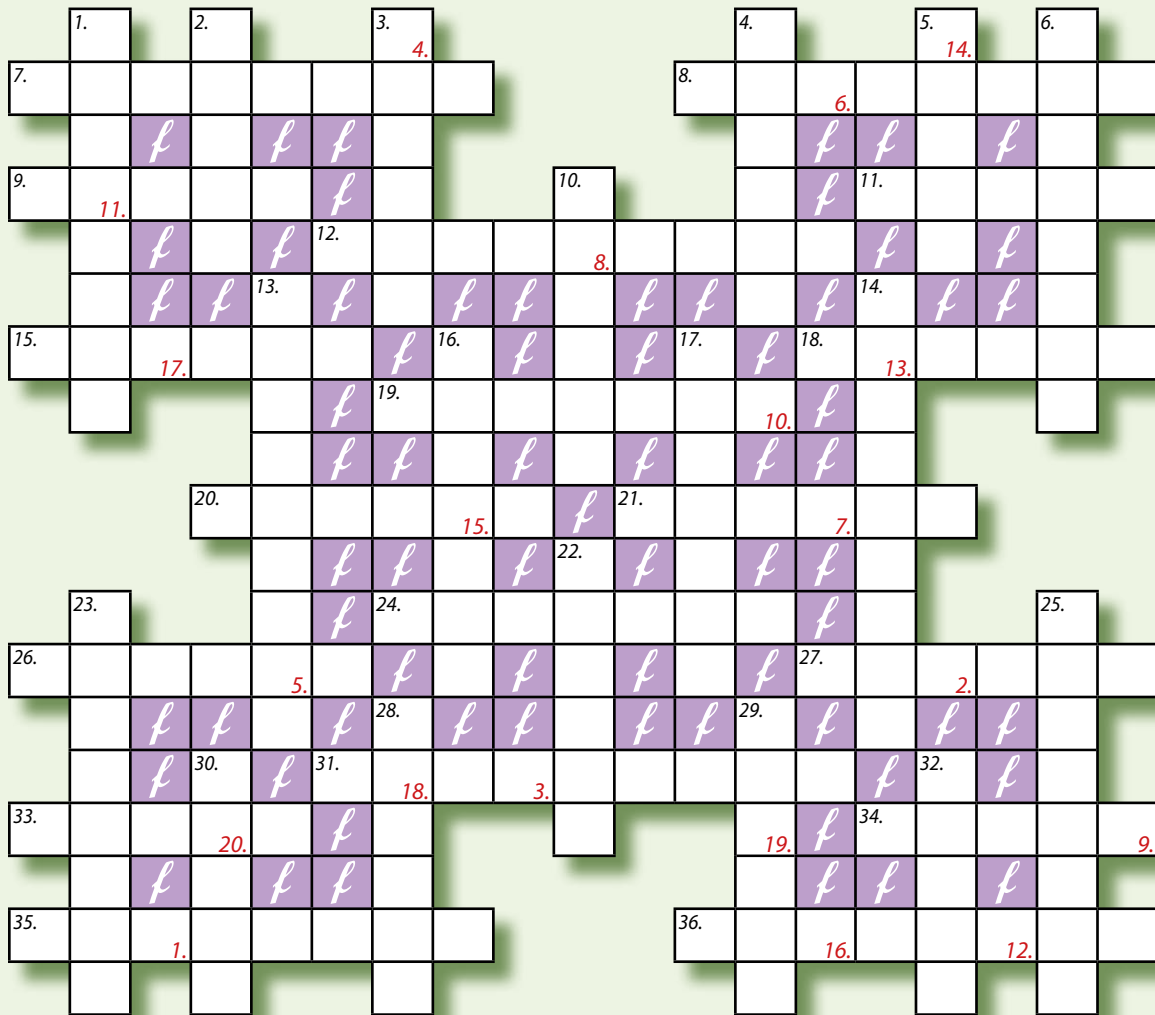
savo darbus pristatinėjo apsivilkę savos šalies nacionaliniais kostiumais. Mums buvo labai įdomu palyginti savuosius tautinius drabužius su kitų šalių. Konkurso vienareikšmiu nugalėtoju tapo Rusijos atstovas.

Išklausę pristatymus laukdavome linksmosios dalies – vakaronės. Čia konkurso dalyviai galėdavo atsipalaiduoti po sunkios dienos: žaidėme žaidimus, šokome diskotekoje, vykdavo įvairios viktorinos. O kultūrinio vakaro metu mokėmės šokti kitų šalių tautinius šokius, mokėmės kalbėti skirtingomis kalbomis bei klausėmės dainų... Buvo linksmu matyti, kaip atvykusieji iš įvairiausių šalių trypė lietuvių liaudies šokius...

Norime viešai padėkoti mūsų tiriamojo darbo vadovei Kolombai Bulotienei, kuri padėjo atlikti šį darbą bei drąsino mus konkurso metu, taip pat Aplinkos ministerijai, kuri finansavo šią kelionę bei suteikė galimybę išbandyti savo jėgas šiame tarptautiniame konkurse. Parsivežėme namo ne tik daug nepamirštamų įspūdžių, bet ir daug žinių, kurias galėsime pritaikyti ateityje.

ERIKA ABROMAVIČIŪTĖ, EMILIJĄ OBELIENYTĖ
Kauno rajono Raudondvario gimnazijos Kulautuvos skyriaus moksleivės

Tarp f raidelių...

1. 2. 3.

4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

11. 12. 13.

14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

Vertikaliai:

1. Didelės įmonės, įstaigos ar organizacijos atskirai veikiantis skyrius. **2.** Aktoriaus amplua; savimi patenkinto, banalaus, lėkšto dabito vaidmuo. **3.** Dokumentų aplankas, kartoteka. **4.** Karinis įtvirtintas gynybos statinys. **5.** Laivo lynas, virvė burėms, skersiniams, vėliavoms, signaliniams ženklams pakelti ir nuleisti. **6.** Baltojo molio skaidriai glazūruoti žiediniai su tam tikromis priemaišomis. **10.** Grupės „Queen“ solisto Merkurio vardas. **13.** Didelės vaizduotės, nesiskaitantis su tikrove žmogus, svajotojas ar fantastikos kūrėjas. **14.** Pro filtrą praėjęs, iškoštas skystis arba dujos. **16.** Pabaiga, galas, baigiamoji dalis, sporte paskutinis sporto varžybų, konkursų, olimpiadų etapas. **17.** Tarptautinės vienetų sistemos elektrinės talpos vienetas. **22.** Epinio, epinio lyrinio ar dramos kūrinio įvykių, išdėstymas, siužetas. **23.** Egipto valdovas. **25.** Fenolio plastikas, gaminamas iš pluoštinio asbesto. **28.** Senas grūduotas ledas iš sukibusių mažų kristalų. **29.** Tikras, nepramanytas įvykis, reiškinys, dalykas. **30.** Muzikoje – stipriai, garsiai, visa garso jėga. **32.** Senovės airių poetas, privilegijuotas poetų kastos narys arba Kuveito piniginių vieneto dinaro tūkstantoji dalis.

Horizontaliai:

7. Terminas, apibrėžiantis metodus, kuriais asmenys ar organizacijos įgyja, sukaupia, kontroliuoja ir naudoja piniginius išteklius per laikotarpį, įvertinant patiriamą riziką. **8.** Vandens, kurio nors kito skysčio arba dujų čiurkšlė. **9.** Apgaulingas sportininko judesys arba antroji sudurtinių žodžių dalis, rodanti jų sąsają su augalais. **11.** Vaizdas iš priekio, priekinė pusė. **12.** Aukštesnio rango asmens mėgstamas, mylimas žmogus, numylėtinis, meilužis. **15.** Malta mėsa (ar žuvis) su priedais kotletams, dešroms, įdarui ir pan. **18.** Kino juosta, kurioje užfiksuoti vaizdai. **19.** Pabaiga, galas, o sporte galinis varžybų nuotolio punktas. **20.** Užstatas, įkaltas, kuris nors daiktas, naudojamas per žaidimą, imamas iš suklydusio. **21.** Lakštinės medienos gaminy. **24.** Stambus vištinių būrio paukštis labai ilga uodega, ryškių spalvų blizgiomis plunksnomis. **26.** Melas, klastotė, netikrumas, dirbtinumas. **27.** Romėnų laukų, kalnų ir miškų dievas, piemenų ir kaimenių globėjas. **31.** Filologijos specialistas. **33.** Žodis fotonas be galūnės. **34.** Pirmoji sudurtinių žodžių dalis, rodanti jų sąsają su organizmais, jų gyvybine veikla. **35.** Šmėkla, vaiduoklis žmogaus kūno arba jo dalies natūralaus dydžio modelis, vartojamas kaip vaizdinė priemonė. **36.** Didelė mechanizuota pramonės įmonė, gamykla.

Sunkesni žodžiai: *fatas, filis, fitas.*

Jonas Norvilas

1945 08 13 – 2016 07 30

Baigiantį 71-uosius metus, sunki liga liepos 30 dieną palaužė buvusį ilgametį Telšių miškų urėdijos Ubiškės girininkijos girininką Joną Norvilą.

Jonas buvo kilęs iš Klaipėdos rajono Judrėnų seniūnijos Mizgirių kaimo valstiečių šeimos. Pokario sunkmetyje augo apsuptas šešių seserų ir keturių brolių, tad anksti pačiam teko pelnytis duoną. Baigęs 1959 m. Judrėnų septynmetę mokyklą, porą metų pas žinomą kaimo medžio meistrą mokėsi staliaus – dailidės amato. Įgijęs praktinių įgūdžių įsidarbino Pajūrio (Šilalės r.) buitinio gyventojų aptarnavimo kombinate, kur gamino įvairius baldus. Čia per nelaimingą atsitikimą buvo jam traumota kairė ranka, o jis buvo kairiarankis. Gulėdamas ligoninėje Jonas išgirdo apie į Kauną, Girionis perkeltą miškų technikumą, kur galima įsigyti artimą medienos meistrystei miškininko profesiją. Pasveikęs uoliai ruošėsi stojamiesiems egzaminams. Mokydamasis teknikume jis per vasaros atostogas užsidirbdavo pinigų pragyvenimui meistraudamas kaimynams langus, duris, vieną vasarą su technikumiečiais buvo išvykęs į Kareliją pjauti miško.

Baigusį 1968 m. miškų technikumą paskyrė dirbti Telšių miškų ūkio Eigirdžių girininkijos girininko pavaduotoju, po 4 mėn. – giri-

ninku. 1969 m. perkėlė girininkauti į gretimą Ubiškės girininkiją, kur dirbo 25 metus. Nuo 1995 m. Jonas Norvilas išbandė ir privačią veiklą – įkūręs individualią įmonę vykdė medienos ruošos ir miško priežiūros darbus, išėjęs į pensiją – ūkininkavo.

Girininkavimo metais Jonas pasižymėjo geru darbų organizavimu, nuovokumu, profesijos išmanymu. Tik paskirtam jaunam girininkui teko įveikti 1967 m. rudenį per Žemaitijos miškus praūžusios audros padarinius, vėliau apželdyti didžiulius iškirstų vėjavartynų plotus. Stingant miško darbininkų, dažnai tekdavo organizuoti ir šeštadienines talkas, kviestis žmonių iš aplinkinių kolūkių. Ir pats girininkas nesibodėjo imti į rankas benzopjūklą. Dabar Jono rūpesčiu sodintos eglaitės, pušaitės kaip jūra siūbuoja Byvainės girioje, kurioje kažkada buvo įsikūręs legendinis „svieto lygintojas“ Tadas Blinda. Prie Ubiškės miestelio girininkijos miškininkų iniciatyva buvo įveista keli hektarai kraštovaizdžio želdynų.

O jaunystėje įgytas staliaus amatas Jono gyvenime tapo laisvalaikio užsiėmimu: jis noriai padėdavo kaimynams statant medinius pastatus, apdirbdavo medieną. Kartu buvo ir aktyvus medžiotojas, daugelį metų vadovavo Tado Blindos vardu pavadintam vietos medžiotojų būreliui, sukaupė įspūdingų medžioklės trofėjų.

Nusižiūrėjęs į Joną, miškininku tapo ir jaunėlis jo brolis Justinas: baigė Kauno miškų technikumą, neakivaizdiniu būdu LŽŪA, persikėlė dirbti į Telšių rajoną, netgi kurį laiką girininkavo toje pačioje Eigirdžių girininkijoje, vėliau perėjo dirbti į miškų urėdiją inžinieriumi.

Jono įtakojama miškininke, galima sakyti, tapo ir jo žmona Onutė, pagal išsilavinimą ekonomistė. Ji daugelį metų kartu su vyru dirbo girininkijoje girininko pavaduotoja. Norvilai užaugino gražią šeimyną: dukras Dainą ir Daivą, sūnus Joną ir Gediminą, kurie tėvams padovanojo 6 anūkus.

Nuoširdžiai užjaučiame dėl netekties velionio žmoną, jo vaikus, anūkus ir kitus artimuosius. Tikime, kad laiko tėkmėje neišblės šviesus šio miškininko prisiminimas.

Telšių miškų urėdijos kolektyvas

2016 m. rugpjūčio mėn. kryžiažodžio „Iš kitos operos...“ atsakymai

Vertikaliai:

1. Parketas. 2. Balas. 3. Knatas. 4. Gestas. 5. Erika. 6. Skalikas. 10. Klasta. 13. Karavano. 14. Domkratas. 16. Velnias. 17. Inkilas. 22. Kandis. 23. Šedevras. 25. Adventas. 28. Žirgas. 29. Įdaras. 30. Stoka. 32. Ardas.

Horizontaliai:

7. Karagana. 8. Retorika. 9. Aktas. 11. Skalė. 12. Satelitas. 15. Vardas. 18. Kortas. 19. Lentyna. 20. Aviena. 21. Šindra. 24. Parakas. 26. Reidas. 27. Baladė. 31. Girlianda. 33. Kvota. 34. Arina. 35. Banketas. 36. Barbaras.

ŽVAIGŽDĖS KRINTA NAKTĮ

Kryžiažodyje „Tarp f raidelių...“

Iš langelių, pažymėtų spalvotais skaičiais, sudarykite frazę. Atsakymus iki spalio 15 d. siųskite adresu VŠĮ „Mūsų girios“, Vytenio g. 50-312, 03229 Vilnius arba el. paštu info@musu-girios.lt

Žinutėje įrašykite kryžiažodžio atsakymą, vardą, pavardę (pvz., Medkirtys; Varde-nis, Pavardenis).

Nugalėtojo, kuris bus nustatytas burtų keliu, **UAB „MMC Forest“ įsteigtas prizas – kastuvas Fiskars**

Už kryžiažodžio „Iš kitos operos...“, išspausdinto 2016 m. nr. 8, teisingą atsakymą **UAB „MMC Forest“ įsteigtą prizą – grėblį Truper TR 14332 laimėjo Adolfas Gricius.**

Dėl prizo kreipkitės:
el. paštu info@musu-girios.lt,
tel. 8687 10616.

Loterijoje dėl prizo negali dalyvauti redakcijos darbuotojai ir jų šeimų nariai.

Su 30-uju gimtadieniu

Spalio 9 d. šią sukaktį pažymintį Ukmergės miškų urėdijos medelyno viršininką LAURYNĄ KNIZIKEVIČIŲ.

Su 40-uju gimtadieniu

Spalio 1 d. šią sukaktį pažymintį Prienų miškų urėdijos Išlaužo girininkijos girininko pavaduotoją NERIJŲ JARUŠEVIČIŲ, 10 d. – Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkijos miško kirtėją VIGANTĄ VEDEIKĄ, 11 d. – Alytaus miškų urėdijos medelyno darbininkę ALMĄ JAKUČIONIENĘ, 14 d. – miško savininkų kooperatyvo „Jonavos šilas“ vadovą, LMSA narį MARIJŲ TALMANTĄ, 29 d. – Marijampolės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką GEDIMINĄ AŠMONĄ, 30 d. – Zarasų miškų urėdijos Antazavės girininkijos girininko pavaduotoją ARŪNĄ MERKĮ.

Su 50-uju gimtadieniu

Spalio 1 d. šią sukaktį pažymintį Ukmergės miškų urėdijos Šešuolių girininkijos miško darbininką JUOŽĄ ČERNIAUSKĄ, 2 d. – Rokiškio miškų urėdijos Pandėlio girininkijos eigulį MARIJŲ SAVICKĄ, 5 d. – Tauragės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio platau profilio statybų darbininką RIČARDĄ JAKĄ, 6 d. – Valkininkų miškų urėdijos

SPALIS

Šalčios girininkijos girininką ROLANDĄ GAVRILOVĄ, LMSA valdybos narį, šiaulietį miškininką KĘSTUTĮ AUKSELĮ, 9 d. – Mažeikių miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medkirtės mašinos operatorių VILMANTĄ JUODEIKĮ, 12 d. – Prienų miškų urėdijos Birštono girininkijos eigulį VIRGINIJŲ KAZLAUSKĄ, 19 d. – Šilutės miškų urėdijos miško kirtėją GINTAUTĄ PUPŠĮ, 21 d. – Kauno miškų urėdijos automatinės antžeminės miško gaisrų stebėjimo sistemos operatorių RAMŪNĄ JUODVALKĮ.

Su 60-uju gimtadieniu

Spalio 1 d. šią sukaktį pažymintį Šilutės miškų urėdijos vyriausiąjį miškininką VIKTORĄ AUŽBIKAVIČIŲ, 4 d. – Raseinių miškų urėdijos Pikčiūnų girininkijos girininką ALBERTĄ TOLEVIČIŲ, 12 d. – Švenčionių miškų urėdijos Prūdiškės girininkijos girininką RIMANTĄ DRĖGVĄ, 13 d. – LAMMC Miškų instituto Miško genetikos ir selekcijos skyriaus vyriausiąjį mokslo darbuotoją, LMA tikrąjį narį, profesorių ALFĄ PLIŪRĄ,

27 d. – Dubravos EMM urėdijos arboterumo viršininkę dr. VALERIJĄ BARONIENĘ.

Spalio 10 d. sukanka 65-ri buvusiam ilgamečiam Utenos miškų urėdijos Rudesos girininkijos girininkui VITALIUI ALEKSYNUI, 18 d. – buvusiai ilgamečiai Panevėžio miškų urėdijos personalo inspektorei ANGELEI BARAUSKIENEI, 20 d. – Rokiškio miškų urėdijos Rokiškio girininkijos girininkui RIČARDUI MIELIAUSKUI.

Su 70-uju gimtadieniu

Spalio 11 d. šią sukaktį pažymintį buvusį Nemenčinės miškų urėdijos Arvydų girininkijos eigulį GABRIELĮ GIEDRAITĮ, 28 d. – buvusią Utenos miškų urėdijos prekybos vadybininkę MARYTĘ ČEPURNIENĘ.

Spalio 10 d. sukanka 75-eri buvusiam ilgamečiam Varėnos miškų urėdijos miškų urėdo pavaduotojui medienos ruošai ir prekybai JUOZUI STRAMKAUSKUI bei buvusiam ilgamečiam Šakių miškų urėdijos Lekėčių girininkijos darbuotojui, ornitologui ANTANUI ALEKNONIUI.

Su 80-uju gimtadieniu

Spalio 25 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Trakų miškų urėdijos vyriausiąjį miškininką, miškų urėdo pavaduotoją miškininkystei ANTANĄ TERVYDĮ.

NAUJOS PAREIGOS

Alytaus miškų urėdijoje:

ŠARŪNAS ANTANEVIČIUS, g. 1966 m., baigęs 1988 m. LŽŪA MŪF, laimėjęs konkursą, nuo 2016 m. rugsėjo 2 d. paskirtas miškų urėdu. Prieš tai šioje miškų urėdijoje dirbo vyriausiojo inžinieriumi.

Kauno miškų urėdijoje:

EDMUNDAS KOVALČIKAS, dirbęs miškų urėdu, nuo 2016 m. rugpjūčio 22 d. šalių susitarimu atleistas iš šių pareigų;

MINDAUGAS PETKEVIČIUS, g. 1982 m., baigęs 2004 m. LŽŪU miškininkystės bakalauro studijų programą, 2006 m. įgijęs LŽŪU miškininkystės magistro diplomą, nuo 2016 m. gegužės 1 d. paskirtas vyriausiojo miškininku. Prieš tai dirbo šioje miškų urėdijoje miško želdinimo inžinieriumi.

Kėdainių miškų urėdijoje:

JUOZAS GIRINAS, dirbęs miškų urėdu, nuo 2016 m. rugsėjo 30 d. šalių susitarimu atleistas iš šių pareigų.

Kretingos miškų urėdijoje:

VYTENIS POŠKUS, 2008 m. LŽŪU įgijęs miškininkystės bakalauro laipsnį, nuo 2016 m. rugsėjo 14 d. paskirtas Šernų girininkijos girininku. Prieš tai dirbo Klaipėdos girininkijos girininko pavaduotoju.

Mažeikių miškų urėdijoje:

MINDAUGAS RAZVADAUSKAS, dirbęs Papilės girininkijos eiguliu, paties prašymu nuo 2016 m. birželio 9 d. atleistas iš šių pareigų;

ALFONSAS SKURVYDAS nuo 2016 m. birželio 30 d. šalių susitarimu atleistas iš Renavo girininkijos eigulio pareigų.

LIUDVIKAS KULIKAUSKAS šalių susitarimu nuo 2016 m. liepos 1 d. atleistas iš Mažeikių girininkijos eigulio pareigų.

DARIUS AGLINSKAS, laimėjęs konkursą, nuo 2016 m. liepos 13 d. paskirtas Papilės girininkijos eiguliu;

ANTANAS ŠIURKUS, dirbęs atsarginių dalių sandėlininku, nuo 2016 m. liepos 25 d. paskirtas Mažeikių girininkijos eiguliu.

VYTAUTAS MICKEVIČIUS, dirbęs Kapėnų girininkijos eiguliu, nuo 2016 m. rugpjūčio 16 d. perkeltas Renavo girininkijos eiguliu.

JUOZAS BUTKUS, baigęs Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegiją, įsigijęs miškininkystės profesinio bakalauro kvalifikacinį laipsnį, nuo 2016 m. rugpjūčio 16 d. perkeltas Kapėnų girininkijos eiguliu. Prieš tai dirbo šioje girininkijoje miškų ūkio darbininku.

PONSSE

GERIAUSIAS MEDKIRČIO DRAUGAS

PONSSE SCORPION

Pramonės g. 8A/28,
LT-91100 Klaipėda

Malavėnų g. 1,
LT-81494 Ginkūnų k.,
Šiaulių r.

Kniaudiškių g. 149,
LT-37374 Panevėžys

Verslo g. 9, Kumpių k.,
LT-54311 Kauno r.

Molėtų g. 13,
LT-14262 Didžiosios Riešės k.,
Vilniaus r.

 KONEKESKO
oficialus PONSSE atstovas Lietuvoje

Miško technikos pardavimas: tel. 8 610 27218
Servisas: tel. 8 700 55100
Atsarginės dalys: tel. 8 614 03734

www.ponsse.com

HUSQVARNA. IR RUDUO TAU PATIKS.

HUSQVARNA 135

Benzininis pjūklas
Variklis 1.5 kW • Svoris 4.2 kg

€199 ~~€249~~

AKCIJA

HUSQVARNA 445 II

Benzininis pjūklas
Variklis 2.1 kW • Svoris 5.1 kg

€399 ~~€469~~

AKCIJA

HUSQVARNA 545

Benzininis pjūklas
Variklis 2.5 kW • Svoris 4.9 kg

€599 ~~€645~~

AKCIJA

HUSQVARNA 555

Grandininis pjūklas
Variklis 3.1 kW • Svoris 5.6 kg

€659 ~~€719~~

AKCIJA

NES NAŠUMAS SVARBIAUSIA.

ILGAI neatšimpa
MAŽAI išsitempia
DAUGIAU supjautos medienos

NAUJIENA!

PRISTATOME NAUJĄ
HUSQVARNA GRANDINĘ
X-CUT

Specialūs pasiūlymai galioja iki 2016.11.30 arba kol akcinių prekių bus sandėlyje. Akcijos nesumuojamos.

Husqvarna
IR TU PASIRUOŠĘS